

KOMORNÍ LISTY

časopis soudních exekutorů

Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.

IV/2020
12. ročník

VZPOMÍNKA
NA VLADIMÍRA PLÁŠILA

ROZHOVOR
S PETREM LAVICKÝM

ODBORNÉ ČLÁNKY

JUDIKATURA

Z HISTORIE

ZPRÁVY Z KOMORY

vydává Exekutorská komora
České republiky

VZPOMÍNKA NA JUDr. VLADIMÍRA PLÁŠILA, LL.M., PREZIDENTA EXEKUTORSKÉ KOMORY ČR

Mgr. Jan Mlynarčík
vicepreziden Exekutorské komory ČR

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

ve čtvrtek dne 26. 11. 2020 nás ve věku 63 let navždy opustil náš dlouholetý kolega a přítel JUDr. Vladimír Plášil, LL.M., prezident Exekutorské komory ČR. Dovolte mi, abych na našeho zesnulého kolegu tímto způsobem zavzpomínal a ocenil, co všechno udělal pro náš stav.

Po vystudování Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze v roce 1980 začal svou kariéru v rámci justice a prokuratury, kde působil až do roku 1988. Posléze pracoval jako tajemník Jednoty Českých právníků a tajemník Asociace právníků ČSFR. Od roku 1991 se věnoval advokacii, a to až do zákonného zakotvení soudních exekutorů a jejich profesní samosprávy v roce 2001. V uvedeném roce byl jmenován soudním exekutorem a stal se zakládajícím členem Exekutorské komory České republiky a také členem jejího prvního prezidia. Členem prezidia byl zvolen opakovaně a vykonával tak tuto funkci v letech 2001–2009 a dále v letech 2012–2015. V následujícím volebním období byl zvolen viceprezidentem a v roce 2018 až do svého skonání působil jako prezident Exekutorské komory ČR.

Nelze opomenout, že vyjma již uvedeného pracoval od roku 1986 jako vysokoškolský pedagog, byl členem rady Justiční akademie od roku 2003 do roku 2006 a členem Legislativní rady vlády v období let 2006–2008. Kromě množství jiných ocenění byl též nositelem medaile Antonína Randy, kterou uděluje Jednota českých právníků za zásluhy v oblasti práva, právní vědy a právníckého prostředí. Významným způsobem přispěl k zapojení Komory do legislativních procesů a k užší spolupráci s orgány veřejné moci. Za jeho působení v prezidiu posílila Exekutorská komora ČR svou pozici v rámci Mezinárodní unie soudních exekutorů (UIHJ), v jejímž užším vedení jsou nyní i členové Komory.

Rád bych alespoň tímto způsobem JUDr. Vladimíru Plášilovi, LL.M., poděkoval in memoriam za veškerou práci a činnost, kterou pro exekutorský stav vykonal nejen jako prezident nebo člen prezidia, ale také v rámci mnoha ostatních orgánů Komory, jichž byl členem. Po celou dobu svého působení v prezidiu Exekutorské komory ČR, a především jako její prezident usiloval doktor Plášil o jednotu exekutorské profese. Ve svém úsilí být prezidentem všech exekutorů se vždy snažil všem svým kolegům pomáhat a být neustále vlídný a vstřícný i k těm, kteří se způsobem nebo výsledky jeho práce někdy neshodli.

Závěrem mi, prosím, dovoluťe vyslovit v úctě a respektu k našemu zesnulému příteli, prezidentu a kolegovi přání, aby byl do budoucna celý náš exekutorský stav jednotný jak uvnitř, tak i navenek, jelikož to byl jeden z největších snů JUDr. Vladimíra Plášila, LL.M., prezidenta Exekutorské komory ČR.

OBSAH

ROZHOVOR	6	Rozhovor doc. JUDr. Petr Lavický, Ph.D., vedoucí katedry civilního práva procesního Právnické fakultě MU
ČLÁNKY	9	Znalec v exekučním řízení podle nového znaleckého zákona doc. JUDr. Ing. Bohumil Poláček, Ph.D., MBA, LL.M.
	15	Tragický příběh advokáta Samuela Nagla JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
OHLÉDNUTÍ ZA SEMINÁŘEM – SLOVENSKÁ ZKUŠENOST SE ZAVEDENÍM TERITORIALITY EXEKUTORŮ		
	19	Exekučné právo v Slovenskej republike v období rokov 2016–2020 JUDr. Martin Maliar
	25	Pohľad a skúsenosti so zavedením náhodného pridelovania exekúcií na teritoriálnom princípe JUDr. Michal Havrlent
JUDIKATURA	29	Z judikatury Ústavního soudu rubriku připravila Mgr. Lucie Mikmeková
	32	Judikatura v exekučních věcech rubriku připravil Mgr. David Hozman
Z HISTORIE	41	Stalo se ... JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
ZPRÁVY Z KOMORY	43	Profil soudního exekutora
	40	Z jednání prezidia EK ČR Mgr. Petr Prokop Ustohal

ABSTRAKTY

**doc. JUDr. Ing. Bohumil
Poláček, Ph.D., MBA, LL.M.**

Znalec v exekučním řízení podle nového
znaleckého zákona

Dne 9. října 2019 nabyl platnosti nový zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Novým zákonem o znalcích se zrušuje zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů. Podle exekučního řádu platí, že se ustanovení občanského soudního řádu pro exekuční řízení použijí přiměřeně. Z přiměřeného použití občanského soudního řádu vyplývá pro soudního exekutora i ustanovení znalce pro ocenění exekučovaného majetku. Spolupráce soudního exekutora a znalce je v exekučním řízení klíčová. Znalec by měl podle instrukcí a ve spolupráci se soudním exekutorem řádně postupovat tak, aby bylo možné exekuční řízení vykonat ekonomicky a účelně. Praktické zkušenosti při oceňování v souvislosti s exekučním řízením jsou velmi důležité, protože ne vždy vlastník nemovitosti nebo obchodního závodu dobrovolně umožní znalci místní šetření. Je pak pouze na znalci, aby uplatnil své dovednosti při určování hodnoty posuzovaného majetku. Nový zákon o znalcích v některých směrech odstraňuje nedostatky předešlé zákonné úpravy.

**JUDr. PhDr. Stanislav
Balík, Ph.D.**

Tragický příběh advokáta Samuela Nagla

Článek pojednává o tragickém osudu advokáta Samuela Nagla, který v srpnu 1887 spáchal sebevraždu. Mladý a nadějný právník zbohatl výhodným sňatkem a dědictvím po své matce a tetě, s nabytým jměním však nezacházel s péčí řádného hospodáře. Touha rozmnožovat svoje jmění a budit zdání bohatého advokáta jej přivedla k účasti na podivných obchodech, posléze k padělání směnek, podvodům a defraudacím. Jeho dluhy narostly do takového rozsahu, že mu nemohli pomoci ani jeho bohatí příbuzní. Samuel Nagel se proto rozhodl ukončit svůj život sebevraždou, myslel však na svoji choť a dceru, které se mu podařilo zabezpečit ze své životní pojistky u newyorského pojišťovacího ústavu. Pokus o získání dalšího plnění od pojišťoven, které nesjednaly životní pojištění i pro případ sebevraždy, se však Naglovi, který se snažil vše nastražit tak, aby jeho smrt budila zdání smrti přirozené, nezdařil. Životní tragédie mladého advokáta, byť i se udála ve druhé polovině 19. století, budiž varováním i dnešním právníkům.

ROZHOVOR

**doc. JUDr. PETR
LAVICKÝ, Ph.D.,**

vedoucí katedry civilního
práva procesního na
Právnické fakultě MU

doc. JUDr. Petr Lavický, Ph.D., ve sborovně Právnické fakulty MU

Tento rozhovor ve mně evokuje vzpomínku na debaty, které jsme spolu vedli za dob našeho společného působení u Ústavního soudu. Do jaké míry ovlivnila zkušenost z Ústavního soudu váš pohled na podústavní právo?

Práce na Ústavním soudu byla pro mne cenná zkušenost. Měl jsem příležitost na řadě konkrétních situací opakovaně si připomínat, že právo není tvořeno jenom texty právních předpisů, ale že stojí na určitých principech a hodnotách, které je nutno při interpretaci právních předpisů zohledňovat. To je velmi důležité obzvláště v našem právním řádu, v němž většina předpisů má nevalnou legislativně technickou úroveň, takže spoléhat se jenom na jejich doslovné znění nelze. Občanský soudní řád je toho typickým příkladem. Na druhou stranu je ale nutno mít se na pozoru před tím, aby se rozhodování jednotlivých věcí nezvrhlo v *ad hoc* hledání spravedlnosti opouštějící zcela půdorys zákona. Nalezení řešení, které se soudci jeví jako spravedlivé v konkrétním případě, by pak mohlo rozkolísat právní jistotu v ostatních věcech. A to jistě nikdo nechce.

Kdy jste se rozhodl pro civilní právo procesní?

Už během studií na právnické fakultě. Jako student jsem u oborů, které mne obzvláště bavily, což byla teorie práva, civilní právo a civilní právo procesní, četl zásadní tuzemské monografie. Některé z nich i opakovaně. Tak jsem se dostal i ke knihám a článkům profesora Macura, jež se dotýkají celé řady základních otázek civilního práva procesního, jako je dokazování, důkazní břemeno, právní moc, předmět sporu či vůbec vztahu hmotného a procesního práva. Problémy, jimiž se profesor Macur zabýval, mne zaujaly a baví mě dodnes. A musím zmínit také učebnici paní profesorky Winterové, kterou jsem četl zřejmě ještě před Macurovými pracemi. Zejména pasáže, které napsala sama paní profesorka, jsou poutavé a pamatuji si,

že mne jejich čtení velmi bavilo. Takže tato kniha byla nepochybně jedna z těch, která spoluurčila mé další odborné směřování.

Civilní právo procesní vyučujete, věnujete se mu vědecky, sledujete soudnictví z akademické púdy. Považujete platnou právní úpravu za dostatečnou pro činnost justice, včetně širší justice, do níž spadají i soudní exekutoři, za situace pandemie a nouzového stavu?

Začnu trochu obecněji. Česká republika již dávno měla mít nový civilní řád soudní, s jasnou koncepční představou odpovídající současnosti a opouštějící mnohá rezidua socialistického práva, která máme v našem občanském soudním řádu dodnes, aniž si toho je mnoho jeho uživatelů vůbec vědomo. Na něj musí navázat nová úprava nesporného řízení a řízení exekučního, neboť ani jedno z nich není upraveno adekvátním způsobem. Právní úprava tedy není dostatečná obecně, nejen pro období nouzového stavu. Nejsem ale příznivcem toho, aby se pro toto zvláštní období, které se salámovou metodou prodlužuje *ad infinitum*, zaváděla dalekosáhlá zvláštní pravidla pro exekuční řízení. Nevím, čemu prospěje, pokud se paušálně nebudou moci provádět mobiliární nebo imobiliární exekuce. Vždyť to přinese více škody než užítku. Přitom řešení konkrétních situací, kdy by nebylo namístě exekuci s ohledem na povinného ihned provést, obsahuje i současné exekuční právo. Posouzení konkrétních okolností je podle mého názoru vždy lepší než paušální zákazy.

Vybvila se mi u nás historická právní úprava soudních prázdnin. Nešlo by některá pravidla platná dosud například v Rakousku pro soudní prázdniny využít pro právní úpravu v období opatření proti epidemii?

Během soudních prázdnin se kromě tzv. feriálních věcí neměla konat jednání či jiné roky a zásadně se také stával běh většiny lhůt. My jsme tuto úpravu opustili už dávno, ale ani Rakousko ji dnes už nemá. Nejprve do ní bylo podstatně zasaženo novelou z roku 2002, a posléze ji další novelizace z roku 2010 opustila zcela. Poukazovalo se na to, že soudní prázdniny už neodpovídají současné době, neboť ani hospodářský život žádné letní a zimní prázdniny nezná. Zůstaly zachovány pouze určité zbytky této úpravy, jako například to, že dovolená strany nebo zástupce je sama o sobě důvodem pro odročení jednání, aniž by o tom soud mohl jakkoliv uvažovat. Bez ohledu na to ale nepovažuji zavedení obdobných principů, na nichž byly postaveny soudní prázdniny, pro dobu trvání epidemie za vhodné. Myslím, že by se z tohoto důvodu neměl život zastavovat. Nekonání jednání a stavění běhu lhůt během opatření proti epidemii by mělo za následek pouze odepření či oddálení soudní ochrany. To by mohlo být dalším krutou ránou pro podnikatele, kterým nyní

vládní opatření brání v tom, aby si vydělali vůbec na své živobytí. Ostatně, vzhledem k chaotickému postupu vlády nelze vůbec předvídat, kdy a jaká opatření přijdou a jak dlouho budou trvat. To je po mém soudu další argument proti zavádění soudních prázdnin na období trvání opatření proti epidemii.

Uspíší současná situace elektronizaci justice?

Domnívám se, že nikoliv. Přiznám se, že teď ze mne mluví spíše vlastní zkušenost z „elektronizace“ výuky na vysokých školách. Živého studenta jsme již několik měsíců neviděli. Semináře vedeme prostřednictvím počítače a přednášky snímá kamera a přenáší je studentům. Zkrátka hodinu a půl si vyučující mluví sám pro sebe do počítače nebo v prázdné místnosti. Jsou tací, kterým to vyhovuje. Já na tom naopak vidím limit, který tento virtuální svět má, a nesmírně se těším, až jej budu moci opustit a pokud možno se do něj nikdy nebudu muset vracet. Je naprostý nesmysl, že by tím mohla být plnohodnotně nahrazena kontaktní výuka. Stejně tak si nemyslím, že by třeba soudní jednání mohla probíhat podobnou virtuální cestou. Jako výjimku z pravidla, třeba v souvislosti s dožádáním, snad ano, ale jako pravidlo v žádném případě. Jsou samozřejmě i jiné oblasti, ve kterých může elektronizace skutečně pomoci, jako je třeba elektronický spis. Současná situace ale práci na nich po mém soudu spíše zpomalí, než urychlí.

Exekuční řád se dočká v příštím roce čtvrtstoletí účinnosti. Co je podle vašeho názoru největší slabinou současného exekučního práva?

Exekuční právo, k němuž samozřejmě počítám také úpravu výkonu rozhodnutí, musí být v budoucnu rekonstruováno. Současný stav je nekoncepčním a velmi nepřehledným provizoriem. Nepovažuji do budoucna za udržitelné, aby vedle sebe souběžně existoval soudní výkon rozhodnutí a exekuce prováděná soudními exekutory. Mám za to, že by měl být přijat exekuční řád, který zavede jedno exekuční řízení s jasně vymezenými rolami soudu a exekutora. Soud by měl být orgánem povolujícím exekuci, kterému by také zásadně náleželo veškeré rozhodování, a exekutor by měl být orgánem provádějícím exekuci. Zásadních otázek exekučního práva je ale samozřejmě mnohem více a netýkají se zdaleka jenom právní úpravy. Kupříkladu v literatuře není věnována exekučnímu právu zdaleka taková pozornost, jaká by mu měla být věnována. Za tohoto stavu se nelze divit ani tomu, k jakým závěrům mnohdy dospěje judikatura. Za krajně nesprávnou považuji kupříkladu tendenci připouštějící věcný přezkum exekučního titulu v exekučním řízení. Přitom exekuční titul by měl být definitivní tečkou za nalézacím řízením. Přezkum jeho správnosti v exekučním řízení činí z exekuce jakési kvaziopravné řízení. Jako bychom prostředků nápravy napadající pravomocná rozhodnutí neměli v nalézacím řízení až příliš.

doc. JUDr. Petr Lavický, PhD., v knihovně na Právnické fakultě MU

Jak se díváte na trend posilování ochrany dlužníků v oblasti exekuce a insolvence?

Stejně jako v civilním sporném řízení chybí také v exekučním právu jasná koncepce. Exekuční právo představuje slepenec, v němž se na nevyhovující nebo nepovedenou výchozí úpravu postupně nabaluje množství novel, které málokdy posunou úpravu k lepšímu. Zákodárce by si měl tedy v první řadě ujasnit, co od exekučního práva očekává, a podle toho by měl postupovat při své legislativní činnosti. Vyjít je nutno samozřejmě z toho, že exekuce slouží k nucenému uspokojení práva na plnění, které bylo věřiteli přiznáno exekučním titulem a které mu povinný neposkytl dobrovolně. Právo na soudní ochranu zahrnuje nejen právo na férové nalézací řízení, ale vztahuje se také na řízení exekuční. Má-li někdo vykonatelným titulem přiznanou pohledávku, musí právní úprava zajistit, aby tato pohledávka mohla být skutečně uspokojena. Jinak nelze o účinné právní ochraně hovořit. Na druhou stranu je někdy zapotřebí chránit také dlužníka. Především by bylo nepřijatelné, kdyby exekuce ohrozila uspokojování jeho základních potřeb, nebo kdyby exekuční postih byl zcela nepřiměřený vymáhané povinnosti. Na jedné straně je tedy právo věřitele na plnění, na druhé straně potřeba ochrany dlužníka v určitých situacích. V tomto rámci má zákonodárce určitý prostor pro uvážení. Je věcí právněpolitické úvahy, jak dalekosáhlá má tato ochrana být. Nesmí se to ale přehánět. K čemu by vlastně pak věřiteli vůbec byla snaha získat exekuční titul, když by pak jeho pohledávka nakonec nebyla vymožena?

Pokud byste měl hlasovat pro či proti místní příslušnosti soudních exekutorů, byl byste pro, nebo proti a z jakých důvodů?

Odpůrci zavedení teritoriality spatřují zásadní problém v odstranění konkurenčního prostředí, což by mělo podle jejich odhadů za následek také snížení úspěšnosti exekucí. Jsem přesvědčen o tom, že nejde o správný pohled na věc. Principům tržního hospodářství lze dát volný průchod v klasickém podnikání, nikoliv ale v oblasti exekučního práva. Soudního exekutora přece i současná právní úprava charakterizuje jako fyzickou osobu, kterou stát pověřil exekutorským úřadem, v rámci něhož provádí exekuční a další činnost. Kupříkladu již zmíněné Rakousko uznává státní monopol vymáhání práva. U nás byl tento monopol prolomen a k vymáhání práva byly vedle soudů povolány také soudní exekutoři. Soudní exekutor je tedy především exekučním orgánem, jemuž stát delegoval část státní moci a který nuceně realizuje právo na plnění přiznané věřiteli exekučním titulem. Proto nepovažuji za správné vůbec to, že si může vymáhající věřitel vybrat mezi soudním výkonem a exekucí prováděnou soudním exekutorem, a dále, že si může vybírat mezi soudními exekutory nebo navrhopvat změnu exekutora. Sotva by někoho napadlo uvažovat o něčem takovém ve vztahu k soudci. Ale u soudního exekutora to nemůže být jiné. Jeho úkony se konec konců považují za úkony soudu, v čemž se promítá to, že na něj stát přenesl část svých pravomocí. Pokud bych tedy měl hlasovat o místní příslušnosti, hlasoval bych pro. Obávám se ale, že samotná úprava teritoriality bude obrazně řečeno jenom jednou z řady dalších záplat na dosti nevyhovující kabát. Jinak řečeno, chtělo by to nový exekuční řád, který by jasně vymezil role soudního exekutora a soudu a jejich vzájemný vztah, jak už o tom byla řeč před chvílí.

Rozhovor vedl: **Stanislav Balík**

ZNALEC V EXEKUČNÍM ŘÍZENÍ PODLE NOVÉHO ZNALECKÉHO ZÁKONA

**doc. JUDr. Ing. Bohumil Poláček, Ph.D.,
MBA, LL.M.**

vedoucí katedry marketingu a obchodu na Ekonomické fakultě
Technické univerzity v Liberci
znalec v oboru ekonomika, odvětví ceny a odhady
rozhodce Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR

Dne 9. října 2019 byl publikován ve Sbírce zákonů, a tudíž nabyl platnosti nový zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech (dále též „nový zákon o znalcích“ nebo „znalecký zákon“), a změnový zákon č. 255/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, a zákona o soudních tlumočnících a soudních znalcích, který novelizuje trestní řád, živnostenský zákon, zákon o soudních poplatcích, zákon o pobytu cizinců na území České republiky, zákon o správních poplatcích, zákon o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů a zákon o zdravotních službách. Dne 20. prosince 2019 byl pak vyhlášen zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích. Účinnost všech tří zákonů je stanovena od 1. ledna 2021. Z důvodu **odstranění zejména legislativně technických chyb a zmírnění drakonického správního trestání** byl následně přijat zákon č. 166/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích. Pro oblast znalectví však obdobná novela doposud přijata nebyla.

Novým zákonem o znalcích **se zrušuje zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících**, ve znění pozdějších předpisů, který byl čtyřikrát novelizován, jeho prováděcí vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů (taktéž čtyřikrát novelizovaná), a vyhláška č. 123/2015 Sb., která stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti.

Podle důvodové zprávy k novému znaleckému zákonu byla právní úprava znalectví v posledních letech své existence velice kritizována za mnohé nedokonalosti, nesystémová řešení, zastaralost a jiné nedostatky, kterými trpěla. Především se jednalo o problematiku zápisu do

seznamu, respektive vzniku znaleckého oprávnění, odměňování, nedostatečných sankčních mechanismů či absence kontroly kvality a věcného přezkoumávání znaleckých posudků. Velice kritizována byla i samotná profese jako taková, neboť pohled veřejnosti je významně ovlivňován negativními mediálními kauzami.

Podle exekučního řádu platí (nestanoví-li tento zákon jinak), že **je soudní exekutor oprávněn vykonat všechny úkony, které občanský soudní řád a další právní předpisy jinak svěřují při provedení výkonu rozhodnutí soudu, soudci, vykonavateli nebo jinému zaměstnanci soudu, přičemž ustanovení občanského soudního řádu se pro exekuční řízení použijí přiměřeně.**¹ Výkon rozhodnutí ukládajícího zaplacení peněžité částky lze podle občanského soudního řádu pak mj. provést prodejem movitých věcí, nemovitostí a postižením podniku. Výkon rozhodnutí prodejem zástavy lze pro zajištěnou pohledávku provést prodejem zastavených movitých a nemovitých věcí, věcí hromadných, souborů věcí a bytů nebo nebytových prostorů ve vlastnictví podle zvláštního zákona, příkázáním zastavené peněžité pohledávky a postižením zastavených jiných majetkových práv.²

Ustanovení znalce obecně

Z přiměřeného použití občanského soudního řádu vyplývá pro soudního exekutora i ustanovení znalce pro ocenění exekuovaného majetku. Z podstaty věci pak plyne, že se vždy bude jednat o znalce³ v oboru ekonomika, odvětví ceny a odhady, specializace oceňování obchodního závodu, finančního majetku, nehmotného majetku, movitého majetku nebo nemovitostí. Občanský soudní řád přímo stanoví, že závisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, vyžádá soud (tedy i soudní exekutor) u orgánu veřejně

moci odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující nebo je-li pochybnost o správnosti podaného odborného vyjádření, ustanoví soudní exekutor znalce. Je-li ustanoveno několik znalců, mohou podat společný posudek. Místo výsledku znalce se může soud v odůvodněných případech spokojit s písemným posudkem znalce.⁴

Soudní exekutor bude tedy v zásadě vždy vyžadovat **písemný posudek znalce**. Je-li pochybnost o správnosti posudku nebo je-li posudek nejasný nebo neúplný, požádá znalce o vysvětlení. Kdyby to nevedlo k výsledku, soudní exekutor nechá znalecký posudek přezkoumat jiným znalcem. Ve výjimečných, zvláště obtížných případech, vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení, může soudní exekutor ustanovit k podání znaleckého posudku nebo přezkoumání posudku podaného znalcem státní orgán, vědecký ústav, vysokou školu nebo instituci specializovanou na znaleckou činnost. Účastníkovi, popřípadě i někomu jinému může soudní exekutor uložit, aby se dostavil ke znalci, předložil mu potřebné předměty, podal mu nutná vysvětlení anebo aby něco vykonal nebo snášel, jestliže to je k podání znaleckého posudku třeba.⁵

Znalecká činnost slouží mimo jiné k tomu, aby pro státní orgány zabezpečovala odborné podklady pro rozhodovací činnost. Z toho však nutně nevyplývá, že cílem osob, které znaleckou činnost provádějí, není dosahování zisku. Znalci jsou za svoji znaleckou činnost honorováni a dosahují tedy zisku, který je zcela nepochybně jedním z motivů výkonu znalecké činnosti. Znalecká činnost je tedy při splnění dalších podmínek podnikatelskou činností, pokud se jedná o soustavnu činnost prováděnou samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost.⁶

Ustanovení znalce pro jednotlivé druhy majetku

V případě dražby **movitých věcí** odhad provede soudní exekutor; znalce přibere, pokud v jednoduchých případech nestačí odhad provedený vykonavatelem při sepsání věci. Odhad soudní exekutor neprovede, pokud soudní exekutor realizuje cenné papíry pomocí obchodníka s cennými papíry.⁷ **Obvyklá cena movitých věcí se určí porovnáním.**⁸

¹ § 52 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zní: „Nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.“ § 52 odst. 2 exekučního řádu pak říká: „Nestanoví-li tento zákon jinak, je exekutor oprávněn vykonat všechny úkony, které občanský soudní řád a další právní předpisy jinak svěřují při provedení výkonu rozhodnutí soudu, soudci, vykonavateli nebo jinému zaměstnanci soudu.“

² § 258 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zní: „Výkon rozhodnutí ukládajícího zaplacení peněžité částky lze provést srážkami ze mzdy, příkázáním pohledávky, správou nemovité věci, prodejem movitých věcí a nemovitých věcí, postižením závodu a zřízením soudcovského zástavního práva k nemovitým věcem.“ § 258 odst. 3 občanského soudního řádu pak konstatuje: „Výkon rozhodnutí prodejem zástavy lze pro zajištěnou pohledávku provést prodejem zastavených movitých a nemovitých věcí, věcí hromadných a souborů věcí, příkázáním zastavené peněžité pohledávky a postižením zastavených jiných majetkových práv.“

³ Podle zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

⁴ Srov. § 127 odst. 1 občanského soudního řádu.

⁵ Srov. § 127 odst. 2 a 3 občanského soudního řádu.

⁶ Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. Cmz 38/1992.

⁷ Srov. § 328 odst. 2 občanského soudního řádu.

⁸ Srov. § 2 odst. 1 zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku), ve znění pozdějších předpisů, a prováděcí vyhlášku č. 441/2013 Sb., k provedení zákona o oceňování majetku (oceňovací vyhláška), ve znění pozdějších předpisů.

Pokud se bude jednat o dražební prodej **nemovitostí** po právní moci usnesení o nařízení exekuce, soudní exekutor ustanoví znalce, kterému uloží, aby ocenil nemovitost a její příslušenství cenou obvyklou.⁹ Je-li to potřebné, provede soudní exekutor ohledání nemovitosti a jejího příslušenství. O době a místě ohledání soudní exekutor uvědomí oprávněného, ty, kteří přistoupili do řízení jako další oprávnění, povinného a znalce. Povinný, popřípadě i další osoby jsou povinni umožnit prohlídku nemovitosti a jejího příslušenství potřebnou k provedení ocenění. Neumožní-li povinný prohlídku nemovitosti a nelze-li bez ohledání cenu určit, je soudní exekutor oprávněn zjednat si do nemovitosti povinného přístup. Jestliže nemovitost a její příslušenství byly dříve oceněny uvedeným způsobem a jestliže se nezměnily okolnosti rozhodující pro ocenění, může soudní exekutor od nového ocenění upustit.¹⁰ Při oceňování nemovitosti, jejího příslušenství a jednotlivých práv a závad s nemovitostí spojených se použije obvyklá cena podle zákona o oceňování majetku.¹¹ Exekuční řád pak přímo říká, nestanoví-li jinak, že se použijí na exekuci prodejem nemovitostí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu upravující výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí.¹² **Obvyklá cena** vyjadřuje hodnotu věci a **určí se porovnáním**.¹³

Provádí-li se exekuce **závodu**, soudní exekutor vydá exekuční příkaz na postižení závodu. Následně se rozhoduje, jestli bude proveden prodej či správa. Pokud se rozhodne o správě, ustanoví se správce podniku. Při oceňování podniku nebo jeho části se použije obvyklá cena.¹⁴ Nestanoví-li exekuční řád jinak, použijí se na exekuci postižením závodu přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu upravující výkon rozhodnutí postižením závodu.¹⁵ Po právní moci usnesení, kterým byl nařízen prodej závodu v dražbě, soudní exekutor uloží správci, aby podal zprávu o ceně závodu, kterou zjistil mj. na základě ocenění znalce, kterého si správce se souhlasem soudního exekutora přibral. Při oceňování závodu se použije cena obvyklá.¹⁶ Při prodeji zástavy při exekuci zastaveného podniku se užijí ustanovení o exekuci prodejem podniku, nestanoví-li zákon jinak.¹⁷ Obchodní závod nebo jeho část **se oceňuje součtem cen jednotlivých druhů majetků** určených podle zákona o oceňování majetku sníženým o ceny dluhů.¹⁸

Při postižení jiných **majetkových práv** lze exekuci nařídit postižením jiného práva než mzdy, peněžité pohledávky nebo nároku, jde-li o právo, které má majetkovou hodnotu a které není spojeno s osobou povinného a je převoditelné na jiného. K určení rozhodné ceny soudní exekutor přibere znalce, nelze-li cenu určit ze smlouvy, na jejímž základě jiné majetkové právo vzniklo.¹⁹ Majetková práva, která jsou obsahem průmyslových práv a práv na označení nebo která vyplývají z jejich užití, a výrobně technické a obchodní poznatky (know-how), majetková práva, která jsou obsahem práv souvisejících s právem autorským, s výjimkou práv výkonných umělců, a majetková práva pořizovatele databáze se **oceňují výnosovým způsobem**, a to jako součet diskontovaných budoucích ročních čistých výnosů vyplývajících z užívání těchto práv ode dne ocenění s možností zohlednění míry zastarání.²⁰

Co se týká **postižení účasti povinného ve společnosti s ručením omezeným, v družstvu a komplementáře v komanditní společnosti**, je-li podíl neomezeně převoditelný, prodá se po právní moci usnesení o nařízení exekuce v dražbě. K určení rozhodné ceny přibere soudní exekutor znalce; za tím účelem jsou obchodní společnost nebo družstvo povinny poskytnout soudnímu exekutorovi a znalci informace potřebné k určení ceny podílu.²¹ Při ocenění podílu nebo vypořádacího podílu společníka se postupuje podle zákona o obchodních korporacích.²²

Podle zákona o oceňování majetku se **obvyklou cenou** rozumí cena, která by byla dosažena při prodejích stejného, popřípadě obdobného majetku v obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni ocenění. Přitom se zvažují všechny okolnosti, které mají na cenu vliv, avšak do její výše se nepromítají vlivy mimořádných okolností trhu, osobních poměrů prodávajícího nebo kupujícího ani vliv zvláštní obliby. Mimořádnými okolnostmi trhu se rozumí například stav tísně prodávajícího nebo kupujícího, důsledky přírodních či jiných kalamit. Osobními poměry se rozumí zejména vztahy majetkové, rodinné nebo jiné osobní vztahy mezi prodávajícím a kupujícím. Zvláštní oblibou se rozumí zvláštní hodnota přikládaná majetku nebo službě vyplývající z osobního vztahu k nim.²³

Znalečné

Poté, co znalec odevzdá soudnímu exekutorovi znalecký posudek, přízná mu soudní exekutor odměnu za podání znaleckého posudku samostatným usnesením o **znalečném**,²⁴ které se stává účelně vynaloženým nákladem

⁹ § 2 odst. 1 zákona o oceňování majetku.

¹⁰ Srov. § 336 občanského soudního řádu.

¹¹ Srov. § 66 odst. 5 exekučního řádu.

¹² Srov. § 69 exekučního řádu.

¹³ Srov. § 2 odst. 1 zákona o oceňování majetku a oceňovací vyhlášku.

¹⁴ § 2 odst. 1 zákona o oceňování majetku.

¹⁵ Srov. § 70 odst. 2 a 5 a § 71 exekučního řádu.

¹⁶ Srov. § 338mb odst. 1 a 2 občanského soudního řádu.

¹⁷ Srov. § 338zr odst. 1 občanského soudního řádu.

¹⁸ § 24 odst. 1 zákona o oceňování majetku.

¹⁹ Srov. § 320 občanského soudního řádu.

²⁰ Srov. § 17 odst. 1 zákona o oceňování majetku.

²¹ Srov. § 320ab odst. 1 a 2 občanského soudního řádu.

²² Srov. § 23 zákona o oceňování majetku.

²³ Srov. § 2 odst. 1 zákona o oceňování majetku a oceňovací vyhlášku.

²⁴ § 139 odst. 2 a § 238 odst. 1 písm. f) občanského soudního řádu.

exekuce. Znalečným se rozumí souhrnná částka odměny, náhrady hotových výdajů a náhrady za ztrátu času včetně času stráveného na cestě.²⁵ **Odměna** se určí podle množství účelně vynaložené práce a odborné náročnosti vyžadované k provedení znaleckého úkonu.²⁶ Určenou odměnu lze zvýšit, je-li znalecký posudek mimořádně obtížný nebo je-li nutné urychlené zpracování znaleckého posudku. Určená odměna se může přiměřeně krátit, jestliže úkon nebyl proveden v souladu s požadavky na náležitosti znaleckého posudku nebo ve stanovené lhůtě. Jde-li o zvláště závažný případ nekvalitního provedení úkonu, může zadavatel určenou odměnu zcela odeprít. To platí i v případě sjednané odměny, pokud si strany neujednaly něco jiného.²⁷

Nebylo-li sjednáno jinak, má znalec právo **na náhradu hotových výdajů**, které účelně vynaložil k provedení úkonu, a **na náhradu za ztrátu času včetně času stráveného na cestě** v přímé souvislosti s úkonem. Jiné náklady znalce, zejména náklady na běžné administrativní práce, jsou zahrnuty v odměně. Jestliže znalec přibral konzultanta, má znalec nárok na náhradu hotových výdajů konzultanta s tím spojených a na náhradu za ztrátu času konzultanta včetně času stráveného na cestě v přímé souvislosti s úkonem.²⁸

Rozhodnutí o znalečném je svou povahou a postavením osoby, o jejímž nároku je rozhodováno, rozhodnutím správním. Soudní exekutor se při jeho vydávání musí řídit zásadami správního řízení, protože libovůle při výkonu veřejné moci je z ústavního hlediska nepřípustná.²⁹ Orgán veřejné moci může v odůvodněných případech poskytnout znalci přiměřenou **zálohu** na odměnu a náhrady.³⁰ O odměně znalce a o náhradě vzniklých nákladů má soud [soudní exekutor] rozhodnout bez průtahů po podaném vyúčtování, a to nezávisle na skončení věci, v níž byl posudek proveden. Po právní moci rozhodnutí o nárocích znalce se přiznaná odměna a náhrada nákladů znalce neprodleně vyplatí.³¹ Usnesení, kterými krajský soud podle ust. § 127 o. s. ř. ustanovil znalce a podle ust. § 139 odst. 2 o. s. ř. rozhodl o znalečném, jsou rozhodnutími nemeritorní povahy.³²

Výkon znalecké činnosti

Výkonem znalecké činnosti se rozumí provádění znaleckých úkonů, zejména zpracování a podání znaleckého

posudku, jeho doplnění nebo vysvětlení a činnost, která bezprostředně směřuje k podání znaleckého posudku, jeho doplnění nebo vysvětlení. Znalec je povinen vykonávat znaleckou činnost pouze v oboru a odvětví a případně specializaci, pro kterou má **oprávnění** vykonávat znaleckou činnost, **s odbornou péčí**, nezávisle, **nestranně** a ve sjednané nebo stanovené době.³³ K výkonu znalecké činnosti jsou oprávněni znalci, znalecké kanceláře a znalecké ústavy. Znalec může vykonávat znaleckou činnost samostatně nebo jako zaměstnanec, společník nebo člen znalecké kanceláře. Je-li znalec v pracovněprávním nebo obdobném vztahu ke znaleckému ústavu, může vykonávat znaleckou činnost rovněž samostatně nebo jako zaměstnanec, společník nebo člen znalecké kanceláře.³⁴ Ve věcech výkonu znalecké činnosti a ve věcech žádostí o zápis do seznamu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů rozhoduje Ministerstvo spravedlnosti.³⁵

Funkce znalce a svědka je neslučitelná. Jestliže je někdo ve věci svědkem, nemůže být přibrán za znalce. Když je někdo přibrán jako znalec, nemůže být při podávání posudku vyslýchán jako svědek, tedy podle procesních předpisů platných pro výslech svědka, ale jen podle procesních předpisů platných pro výslech znalce.³⁶ Znalec je osoba, která prostřednictvím svých odborných znalostí posuzuje skutečnosti, které byly soudem určeny, a ve znaleckém posudku soudu sděluje subjektivní výsledek tohoto posouzení.³⁷ Účelem znaleckého posudku je objasnění skutkových okolností na základě odborných znalostí v příslušném oboru.³⁸

Ustanovit znalcem **osobu, která není zapsána do seznamu znalců** a má potřebné předpoklady pro to, aby podala posudek, a která vyslovila s ustanovením souhlas, lze jen tehdy, není-li pro některý obor znalec do seznamu zapsán, nemůže-li znalec zapsaný do seznamu úkon provést a jestliže by provedení úkonu znalcem zapsaným do seznamu bylo spojeno s nepřiměřenými obtížemi nebo náklady. Takto ustanovený znalec nemůže podat posudek, dokud nesložil do rukou orgánu, který jej ustanovil, slib.³⁹ Soudem [soudním exekutorem] ustanovený znalec, který vypracoval chybný znalecký posudek, odpovídá za škodu, která vznikla účastníkům řízení tím, že mu soud [soudní exekutor] na základě tohoto posudku přiznal nižší plnění.⁴⁰

Konzultantem, který byl přibrán znalcem k posouzení zvláštních dílčích otázek, může být osoba odborně

²⁵ § 30 znaleckého zákona.

²⁶ § 31 odst. 4 znaleckého zákona.

²⁷ § 31 odst. 5 znaleckého zákona.

²⁸ § 32 odst. 1 až 3 znaleckého zákona.

²⁹ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 22. 10. 2003, sp. zn. I. ÚS 360/2003.

³⁰ § 33 znaleckého zákona.

³¹ R 20/1980.

³² Usnesení ÚS sp. zn. III. ÚS 292/2005.

³³ Srov. § 1 znaleckého zákona.

³⁴ § 2 znaleckého zákona.

³⁵ Srov. § 3 znaleckého zákona.

³⁶ R 11/1977.

³⁷ NS sp. zn. 33 Odo 324/2005.

³⁸ R 56/1965.

³⁹ NS ČSR sp. zn. 11 To 5/1974.

⁴⁰ NS ČR sp. zn. 25 Cdo 883/2006, PR, 2008, č. 22, s. 837.

způsobila k posouzení těchto otázek důležitých pro podání znaleckého posudku, i když není zapsána do seznamu znalců.⁴¹ Jestliže soud prvního stupně při rozhodování vycházel ze znaleckého posudku, který fakticky namísto znalce vypracovala znalcem určená osoba, jde o vadu, pro kterou nelze napadené rozhodnutí věcně přezkoumat, a nezbyvá než jej zrušit a věc vrátit soudu prvního stupně k dalšímu řízení.⁴²

Podání znaleckého posudku

Soud [soudní exekutor] v zájmu plynulosti a hospodárnosti soudního řízení [exekučního řízení] ustanoví znalce až po shromáždění všech skutkových podkladů potřebných pro provedení znaleckého úkonu. Soudy [soudní exekutoři] mají tedy provést všechny potřebné důkazy k všestrannému objasnění rozhodných skutečností a opatřit i listinné důkazy potřebné pro podání posudku.⁴³

Občanský soudní řád v ustanovení § 127 odst. 1 ukládá soudu [soudnímu exekutorovi], aby ustanovil znalce, neuvádí však výslovně, že se tak má stát usnesením. Z toho zřejmě některé soudy [soudní exekutoři] nesprávně vyvozují, že není třeba vydávat **usnesení o ustanovení znalce**. Nesprávnost tohoto postupu lze dovodit již z Rozboru a zhodnocení úrovně občanského soudního řízení u soudů prvního stupně ve vybraných druzích soudní agendy bývalého Nejvyššího soudu. V něm bylo uvedeno, že usnesení o ustanovení znalce je usnesením, kterým se upravuje vedení řízení (§ 170 odst. 2 o. s. ř.), jímž soud není vázán a proti němuž není přípustné odvolání [§ 202 odst. 1 písm. a) o. s. ř.]. Stále se však objevují případy, kdy se soudy [soudní exekutoři] nesprávně omezují na to, že dávají znalci, který nebyl ve smyslu § 127 odst. 1 o. s. ř. ustanoven usnesením v konkrétní věci znalcem, písemné a někdy jen ústní pokyny, aby podal posudek.⁴⁴

Písemné vyhotovení usnesení o ustanovení znalce musí obsahovat kromě obecných **náležitostí** uvedených v § 169 odst. 1 o. s. ř. i náležitosti uvedené v § 13 odst. 1 vyhlášky č. 37/1967 Sb. [dnes § 25 odst. 1 zák. č. 254/2019 Sb.]. Podle tohoto ustanovení je nutno znalci podle okolností konkrétního případu formou otázek vymezit jeho úkol tak, aby se zabýval jen takovými skutečnostmi, k jejichž posouzení je třeba odborných znalostí. V usnesení je také nutné ve smyslu ustanovení § 12 odst. 1 vyhlášky č. 37/1967 Sb. [dnes § 25 odst. 1 zák. č. 254/2019 Sb.] stanovit lhůtu, v níž má být znalecký úkon proveden. Je také třeba, pokud nejde o znaleckou

činnost organizace [nyní právnické osoby], která posudek vždy podává písemně, určit, zda znalec má podat posudek ústně do protokolu, či písemně. Jestliže má být posudek podán písemně, je nutno určit počet stejnopisů posudku, které má znalec spolu s originálem předložit.⁴⁵ Znalec je osobou, která prostřednictvím svých odborných znalostí posuzuje skutečnosti, které byly soudem [soudním exekutorem] určeny, a ve znaleckém posudku soudu [soudnímu exekutorovi] sděluje **subjektivní výsledek** tohoto posouzení. Soudy [soudní exekutoři] volají znalce k jednání zpravidla jen tam, kde vznikají pochybnosti o správnosti nebo úplnosti posudku.⁴⁶

Podjatost

Dle § 17 ve spojení s § 14 odst. 1 o. s. ř. jsou **znalci vyloučeni** z podání znaleckého posudku v případě, že se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Jedním z takových důvodů, kdy lze zcela důvodně pochybovat o nepodjatosti znalce pro poměr k účastníkovi řízení, je skutečnost, že mezi nimi existuje pracovní poměr k témuž zaměstnavateli. Je totiž zřejmé, že se v takovém případě jedná o vztah ekonomické závislosti, jednak nelze vyloučit ani možnost, že přístup znalce při vypracování znaleckého posudku mohou (vědomě či nevědomě) ovlivnit pocity kolegiality a loajality či obavy před nepříznivými pracovními-společenskými dopady.⁴⁷

Ze znění ustanovení § 127 odst. 1 o. s. ř. vyplývá, že účastníci by se měli ještě před tím, než soud [soudní exekutor] vydal usnesení o ustanovení znalce, **vyjádřit**, zda má být tento důkaz prováděn, jakož i k osobě znalce, zejména z hlediska jeho odbornosti, zvýšených nákladů spojených se vzdáleností jeho bydliště od místa ohledání, jeho případné vyloučení apod. Tento postup by měl být pravidlem. Ovšem znění ustanovení § 127 odst. 1 o. s. ř. nevyklučuje, aby tam, kde to odpovídá rychle a hospodárně vedenému řízení (tedy například tam, kde je znalec ustanoven mimo jednání), byli účastníci vyzváni, aby se vyjádřili k osobě znalce až v usnesení, kterým byl znalec ustanoven. V žádném případě však není správný postup těch soudů [soudních exekutorů], které vůbec nevyzývají účastníky k tomu, aby se vyjádřili k osobě znalce. Účastníci řízení se mohou k osobě znalce vyjádřit při jednání do protokolu, avšak mohou být i vyzváni, aby se vyjádřili v určené lhůtě. Není také vyloučeno, aby ve smyslu ustanovení § 101 odst. 3 (nyní ve smyslu § 101 odst. 4) o. s. ř. byla k této písemné výzvě připojena doložka, že nevyjádří-li se účastník ve stanovené lhůtě, bude

⁴¹ Rozhodnutí NS ČSR sp. zn. 3 To 12/1988.

⁴² Usnesení KS Ústí nad Labem sp. zn. 10 Co 615/2004.

⁴³ R 20/1980, s. 126.

⁴⁴ R 1/1981, s. 14–15.

⁴⁵ R 1/1981, s. 15.

⁴⁶ NS sp. zn. 33 Odo 324/2005.

⁴⁷ Nález ÚS sp. zn. II. ÚS 35/2003.

se předpokládat, že nemá výhrady. Jde o soudcovskou lhůtu, jejíž délka se stanoví podle okolností konkrétního případu a může být prodloužena (§ 55 o. s. ř.). Jestliže účastníci uvedou skutečnosti, z nichž vyvozují pochybnosti o nepodjatosti znalce, musí soud [soudní exekutor] postupovat podle ustanovení § 17 o. s. ř. Tyto skutečnosti může účastník řízení sdělit kdykoliv, jakmile se o nich dozví (§ 15 odst. 2 [dnes srov. § 17 a § 15a odst. 1 a 3] o. s. ř.). Stejně soud [soudní exekutor] postupuje i v případě, že znalec sám upozorní, jak to ukládá ustanovení § 11 odst. 2 zákona č. 36/1967 Sb. [dnes § 18 odst. 2 zák. č. 254/2019 Sb.], na skutečnosti, pro které je vyloučen.⁴⁸

Znalec nesmí podat posudek, jestliže lze mít pro jeho **poměr** k věci, k orgánům provádějícím řízení, k účastníkům nebo k jejich zástupcům pochybnosti o nepodjatosti.⁴⁹ Znalec, jenž je zaměstnancem jednoho z účastníků řízení, nemůže podle § 11 odst. 1 ZnalZ [dnes § 18 odst. 1 zák. č. 254/2019 Sb.] podat posudek, neboť by mohly vzniknout pochybnosti o jeho nepodjatosti.⁵⁰

⁴⁸ R 1/1981, s. 12–13.

⁴⁹ Usnesení NS sp. zn. 9 Tz 85/2000.

⁵⁰ Rozhodnutí NS sp. zn. Skno 4/1999.

Závěr

Spolupráce soudního exekutora a znalce je v exekučním řízení klíčová. Znalec by měl podle instrukcí a ve spolupráci se soudním exekutorem řádně postupovat tak, aby bylo možné exekuční řízení vykonat ekonomicky a účelně. Soudní exekutor by měl zase znalci poskytnout patřičnou součinnost. Praktické zkušenosti při oceňování v souvislosti s exekučním řízením jsou velmi důležité, protože ne vždy vlastník nemovitosti nebo obchodního závodu dobrovolně umožní znalci místní šetření. Je pak pouze na znalci, aby uplatnil své dovednosti při určování hodnoty posuzovaného majetku. Nový zákon o znalcích v některých směrech odstraňuje nedostatky předešlé zákonné úpravy.

TRAGICKÝ PŘÍBĚH ADVOKÁTA SAMUELA NAGLA

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

děkan Fakulty právnické ZČU v Plzni
emeritní soudce Ústavního soudu ČR
člen redakční rady Komorních listů

Soudní exekutor, ostatně jako i další právníci, ať již soudci, státní zástupci, notáři či advokáti, se setkává během svojí praxe pravidelně se smutnými, ba tragickými lidskými osudy. Právníci jsou přitom do značné míry sami rizikovou skupinou a případy, kdy skončí neslavně, nebyly a nejsou ojedinělé. Tento jev se jako červená nit táhne dějinami právnictví od jejich počátku až do dnešních dnů. Od 19. století se aféry právníků staly oblíbeným mediálním tématem, a to nejen pro bulvární žurnalistiku a sdělovací prostředky.

Příběhy právníků, kteří se ocitli na scestí, mají mnoho společného, přesto však je každý z nich do značné míry originální. Dalo by se říci, že o překvapení, která mohou nastat, není nouze.

Po advokátu Kajetánu Nechodomovi,¹ který před dluhy uprchl do Spojených států amerických, kde zemřel, notáři Václavu Vrbovi², jehož prohry v hazardu přivedly ke zpronevěřám a do vězení, a nevinném notáři Heinrichu Gierthovi³, podezíraném rovněž ze zpronevěry, podám příběh advokáta Samuela Nagla.

X X X

Samuel Nagel (1852 (?)⁴–1887) započal svoji životní a profesní dráhu velmi nadějně.

Kolínský rodák Samuel Nagel vystudoval gymnázium na Malé Straně a poté Právnickou fakultu Karlo-Ferdinandovy univerzity.⁵ Dne 9. července 1879 byl „o půl 12. hod.

¹ Srov. Balík, Stanislav: *Kajetán Nechodom – advokát a podvodník*, in: Brezina, Peter – Lojek, Antonín: *Pocta prof. Karolíně Adamové k 70. narozeninám*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2019, s. 13–22.

² Srov. Balík, Stanislav: *Notář v osídlech hazardu*, Právní rádce, 3, 2020, s. 72–73.

³ Srov. Balík, Stanislav: *Krušný týden českolipského notáře Heinricha Giertha*, Ad Notam, 4, 2019, s. 4, 2019, s. 16–17.

⁴ Ohledně roku narození Samuela Nagla se dobové deníky rozcházejí. V roce 1887 mu mělo být podle Národních listů třiatřicet, podle Národní politiky se měl narodit v roce 1852, podle Wiener Zeitung měl být sedmatřicetiletý. Srov. *Zemřeli v Praze*, Národní listy, č. 240, 2. 9. 1887, s. 3; *Senzační událost s mladým advokátem*, Národní politika, č. 239, 31. 8. 1887, s. 3; *Wechselfälschung*, Wiener Zeitung, č. 199, 1. 9. 1887, s. 2–3.

⁵ Srov. *Senzační událost s mladým advokátem*, Národní politika, č. 239,

polední na pražské universitě za doktora veškerých práv povýšen“.⁶

V roce 1879 byl doktor Nagel zapsán do seznamu kandidátů advokacie, vedeného Advokátní komorou v království Českém jako kandidát advokacie u advokáta Ludvíka Bendiennera.⁷ Již 14. června následujícího roku se stal Samuel Nagel členem výboru nově založené Jednoty kandidátů advokatury v Království českém.⁸

Podle Národní politiky z 31. srpna 1887 Samuel Nagel „oženil se již před sedmi lety“⁹ s dcerou majitele hotelu Sonnenscheina, a obdržel věnem 40,000 zl. Brzy na to dědil značnější částku po své matce, jež byla svým bohatstvím známa, poněvadž svého času učinila první výhru na los. Kromě toho stal se brzy potom také dědicem své tety, jež zemřela v Sisku ve Slavonii, takže zdědil celkem asi 60.000 zl. Měl tedy dr. Nagl ještě před málo lety jmění přes 100,000 zl.“¹⁰ Lze souhlasit s názorem, že Samuel Nagel mohl již tehdy být považován za právníka, jenž „vším právem mohl býti zván miláčkem Štěstěny“.¹¹ V roce 1883 se pak manželům Hermíně a Samuelu Naglovým narodila dcera.¹²

V lednu roku 1885 ukončil Samuel Nagel praxi u Ludvíka Bendiennera.¹³ Je zřejmé, že v následujícím roce se Nagel spolu s vlastníkem kanceláře pro výstavbu místních železnic Viktorem Nobackem, stavebním podnikatelem Emanuele Muzikou a profesorem Wilhelmem Wertheimerem účastnil na projektech pro výstavbu železniční místní dráhy z Třešti do Telče. C. k. ministerstvo obchodu jim udělilo šestiměsíční předkoncesi, která byla pak prodlužována.¹⁴ Samuel Nagel byl v této věci aktivní, o čemž svědčí i to, že 21. listopadu 1886 nocoval a zřejmě se sešel v brněnském hotelu Grand s generálním inspektorem c. k. generálního inspektorátu rakouských

železnic Graznerem.¹⁵ K realizaci tohoto záměru nakonec nedošlo, i když projekt byl v roce 1887 předložen c. k. ministerstvu obchodu.¹⁶ Trať z Třešti do Telče přitom nebyla jediným předmětem zájmu uvedené skupiny. V první polovině roku 1887 jí byl schválen projekt zřízení parní tramvaje z Karlína do Vysočan a Libně.¹⁷

V roce 1886 složil Samuel Nagel advokátní zkoušku¹⁸ a v lednu 1887 byl zapsán do listiny advokátů.¹⁹

V únoru 1887 otevřel Nagel svoji advokátní kancelář v domě U zlaté husy na pražském Václavském náměstí.²⁰ Jako advokát prý Nagel práci předával koncipientům, sám se věnoval spíše směnečným obchodům.²¹ O Naglově agendě je známo, že se ještě před zápisem do listiny advokátů podílel na sepisu tržové smlouvy ohledně nemovitostí v Roztokách u Prahy²², v dubnu 1887 se ujal obhajoby slánského rodáka J. J. Ptáčka, podvodníka, užívajícího jméno profesor Orliče.²³ Naglův klient byl zadržen na základě zatykače, vydaného na jeho osobu pro podvod, který měl spáchat v Drážďanech, „vylákov po domácím pánu, u něhož bydlel, nábytek v ceně 700 marek. Orliče byl zatčen a vyšetřování s ním zavedeno. Do včerejška nalézal se ve vyšetřovací vazbě: zástupce jeho p. dr. Nagel dopomohl mu však, že byl prozatím z vazby propuštěn.“²⁴ Za povšimnutí stojí, že Naglův klient byl charakterizován jako člověk, který „zná lidské slabosti a ví, kterak jich využítkovati. Ví, že velké procento lidstva jest náchylné ku hře loterní, a proto vymyslel si plán, jímž mohl by plniti své kapsy na účet nevědomého lidu. Počítal „živá terna“ a za peníze poskytoval pozlátkovou naději na výhru z malé loterie. Věděl, že největší terno při tom udělá on sám, a měl pravdu. Vyhrával...“²⁵

Podle Národní politiky z 31. srpna 1887 „snadno lze si tudíž představit, že tento miláček Štěstěny všeobecně byl považován za velkého boháče.

31. 8. 1887, s. 3; *Román spekulanta*, Moravská orlice, č. 199, 2. 9. 1887, s. 3.

⁶ Srov. *Promoce*. Pražský denník, č. 155, 9. 7. 1879, s. 2.

⁷ Srov. *Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie*, Právník, 1879, s. 107.

⁸ Srov. *Ustavující valná hromada spolku kandidátů advokatury v království Českém*, Národní listy, č. 197, 17. 8. 1889, s. 2.

⁹ Podle Wiener Zeitung z 1. září 1887 se Nagel oženil před šesti lety, tj. v roce 1881. Srov. *Wechselfälschung*, Wiener Zeitung, č. 199, 1. 9. 1887, s. 2-3.

¹⁰ Srov. *Senzační událost s mladým advokátem*, Národní politika, č. 239, 31. 8. 1887, s. 3.

¹¹ Srov. *Senzační událost s mladým advokátem*, Národní politika, č. 239, 31. 8. 1887, s. 3.

¹² Srov. *Wechselfälschung*, Wiener Zeitung, č. 199, 1. 9. 1887, s. 2-3.

¹³ Srov. *Změny v listině advokátů a kandidátů advokacie*, Právník, 1885, s. 72.

¹⁴ Srov. *Localbahn – Project*. Märisch – schlesischer Correspondent, č. 154, 10. 7. 1886; *Localbahn – Project*. Vorconcession, Märisch – schlesischer Correspondent, č. 187, 18. 8. 1886; *Fristerstreckung zur Vornahme technischen Vorarbeiten*. Märisch – schlesischer Correspondent, č. 236, 15. 10. 1886, s. 5.

¹⁵ Srov. Märisch – schlesischer Correspondent, č. 267, 22. 11. 1886, s. 5.

¹⁶ Srov. Smutný, Bohumír: *První neuskutečněný projekt místní dráhy na jihozápadní Moravě z roku 1886*, Vlastivědný sborník moravský, 3, 1992, s. 344–349.

¹⁷ Srov. *Senzační událost s mladým advokátem*, Národní politika, č. 239, 31. 8. 1887, s. 3.

¹⁸ Srov. *Senzační událost s mladým advokátem*, Národní politika, č. 239, 31. 8. 1887, s. 3.

¹⁹ Srov. *Věstník osobní*, Národní listy, č. 24, 25. 1. 1887, s. 3.

²⁰ Srov. *Senzační událost s mladým advokátem*, Národní politika, č. 239, 31. 8. 1887, s. 3.

²¹ Srov. *Wechselfälschung*, Wiener Zeitung, č. 199, 1. 9. 1887, s. 2-3.

²² Srov. Brauner, Vladimír: *Exceptio non adimpleti contractus. Kupec nemovitosti smí zadržet placení tržové ceny, pokud nebyla nemovitost dle smlouvy deputována, i proti cesionáři. Přijetí směňky na sumu z oboplné smlouvy dluhovanou*, Právník, 1889, s. 189–193.

²³ Srov. „*Profesor v. Orliče*“ propuštěn na svobodu. Národní listy, č. 95, 6. 4. 1887, s. 2.

²⁴ Srov. *Profesor loterie Orliče*, Národní politika, č. 96, 6. 4. 1887, s. 3

²⁵ Srov. „*Profesor v. Orliče*“ propuštěn na svobodu. Národní listy, č. 95, 6. 4. 1887, s. 2.

Dr. Nagl měl byt v druhém poschodí záležející ze 7 pokojů v jistém domě na Václavském náměstí; v každém pokoji zříti bylo přepych a velké bohatství. Kromě toho měl stálý letní byt v Roztokách... Jelikož těšil se pověsti boháče, snadno lze si domyslet, že poskytován mu takřka neomezený úvěr.²⁶

X X X

Když ve středu 31. srpna 1887 české i německé deníky²⁷ přinesly zprávu, že „dr. Nagl minulé soboty náhle onemocněl a od té doby nenabyl již vědomí, a v stavu tom včera zemřel,²⁸ začalo vycházet najevo to, co se do té doby toliko proslýchalo.

Podle Národní politiky z 31. srpna 1887 „před čtyřmi měsíci vyšlo ve zdejší filiálce Rakousko-uherské banky na jevo, že jedna směnka dra Nagla, znějící na několik set zlatých, jež tam byla podána, jest padělána. Případ ten dostal se brzy na veřejnost a rozumí se samo sebou, že vzbudil trapné rozčilení jak v bankovních kruzích tak i u příbuzenstva dra Nagla. Příbuzní ihned jali se na něho naléhati, aby se přiznal, jak se věci mají; tušiliť něco zlého. Tu teprve přiznal se dr. Nagl, že falšoval směnky v ceně celkem na 30.000 zl. Z této částky nebyli by si příbuzní jeho konečně tolik dělali a snadno byli by škodu nahradili. Avšak brzy vyšlo na jevo, že částka ta je daleko větší a že obsahuje – jak se proslýchá – 230.00 zl., při nichž účastníci jsou zdejší eskomptéři částkou asi 130.00 zlatých, jež dle všeho musejí ozelet. Na paděláných směnkách dra Nagla nalézají se jména četných firem pražských, jichž podpisy jsou zfalšovány jakožto girantů.“²⁹

Zjistilo se, že Samuel Nagel zpronevěřil i „svěřené mu jmění své švekrůše a svého svaka, čítající 80.000 zl. (u každého po 40.000 zl.)“ a že zesnulý nezanechal žádného jmění. Když se dne 20. října 1887 u c. k. zemského soudu v Praze konala „schůze věřitelů dra Nagla za příčinou konkursu prohlášeného nad jeho pozůstalostí“,³⁰ přihlásilo se třináct věřitelů s pohledávkami celkem za 126.958 zlatých.

O tom, jak Samuel Nagel přišel o všechny peníze, se pouze spekulovalo. Ačkoliv na pražské burze nebylo zaregistrováno, že by hrál na svoje vlastní jméno, předpokládalo se, že peníze prohrál právě zde na jméno cizí.

Podstatnou zprávou bylo zjištění, že Nagel „pojistil se však u „Novoyorské pojišťovací společnosti“ na život na 100.000 zl. a u Kotvy a „Vídeňské pojišťovací společnosti“ na 26.000 zl.“³¹

X X X

Vyšlo najevo, že Samuel Nagel byl v posledních dnech svého života pod stálým tlakem svých věřitelů, ukázalo se, že ani jeho příbuzní mu nemohou finančně pomoci.

V sobotu 27. srpna 1887 dlel Nagel se svou chotí na letním bytě v Roztokách u Prahy, kam mu byl doručen „telegram od jistého obchodníka, jenž byl jeho věřitelem.“ Nato advokát odjel do Prahy do své kanceláře, kde mezi Naglem a jeho věřitelem došlo „k prudkému hovoru, po němž náhle dr. Nagl bez vědomí klesl na pohovku a zůstal ležeti“.

Přivolaní lékaři se domnívali, že Nagel utrpěl otřes mozku „a zároveň uznali stav nemocného za povážlivý. Podávali mu neustále mléka a přikládali ledové obklady, ale všechno opatrování jevílo se marným. Nemocný nenabyl vědomí. Zemřel včera po 12 hod. polední.“

Ošetřující lékaři sice naprosto vylučovali sebevraždu, mrtvola však přesto byla z pokynu komisaře Krále z Dobré Vody „za velkého davu lidí odvezena do patologického ústavu“ se závěrem, že „mrtvola bude pitvána“.³²

Dne 1. září 1887 zveřejnila Národní politika³³ doslovný text dopisu, který měl Samuel Nagel poslat 1. srpna 1887 „jistému svému příbuznému do Brna“. V tomto obsahu dopise na rozloučenou Nagel popisoval, jak bezmezně důvěřoval osobě, jejíž jméno nechtěl uvádět. S touto osobou začal v roce 1883 obchodovat „conto a meta“. V prvním roce dosáhl zisku 10.000 zlatých, začal pak obchodovat s vyššími částkami, ale v následujícím období – jak psal Nagel – „místo peněz, jež měl jsem pak dostati zpět, dostával jsem samé papíry, jež objevily se na konci jakožto zcela bezcenné. A tak jsem přišel nejen o svůj zisk, ale i o své jmění. Nejen však ztráta jmění, ale i pověst, jež se o mne roznesla, a jež vydala na pranýř mou čest, zasáhla mne hluboce a nezhojitelně.“

Byla-li Naglova slova pravdivá, nabízí se myšlenka, zda onou neznámou osobou nebyl právě Naglův klient J. J. Ptáček. Odpověď na tuto otázku si však Samuel Nagel odnesl s sebou. Zajímavá je i pasáž dopisu, v níž si Samuel Nagel stěžuje na svůj zdravotní stav, vyvolaný událostmi kolem jeho osoby, a uvádí, že „od této hodiny, kdy

²⁶ *Senzační událost s mladým advokátem*, Národní politika, č. 239, 31. 8. 1887, s. 3.

²⁷ Srov. například Märisch – schlesischer Correspondent, č. 197, 31. 8. 1886, s. 3; Brünner Zeitung, č. 197 – Brünner Morgenpost, 31. 8. 1887, s. 3.

²⁸ Srov. *Senzační událost s mladým advokátem*, Národní politika, č. 239, 31. 8. 1887, s. 3.

²⁹ Srov. *Senzační událost s mladým advokátem*, Národní politika, č. 239, 31. 8. 1887, s. 3.

³⁰ Srov. *Dr. Nagel*, Národní politika, č. 290, 21. 10. 1887, s. 3.

³¹ Srov. *Senzační událost s mladým advokátem*, Národní politika, č. 239, 31. 8. 1887, s. 3.

³² Srov. *Senzační událost s mladým advokátem*, Národní politika, č. 239, 31. 8. 1887, s. 3.

³³ Srov. *Senzační událost s mladým advokátem*, Národní politika, č. 240, 1. 9. 1887, s. 3.

přišel jsem k přesvědčení, že vše je ztraceno, nespím a nejsem ničeho schopen. Myšlénka, že vinou zaslepenosti, jež tak hanebně byla využítována, byl jsem sveden, nedá mi pokoje, a není divu, že jsou chvíle, kdy bojím se o svůj rozum. Cítím, že této ráně podlehnu, a kdybych nebral ohledu na svou rodinu, jež mojí sebevraždou utrpěla by ještě horších následků, vzal bych si život. To však neudělám.“

O tom, že Nagel o sebevraždě naopak vážně uvažoval, svědčí nepřímý přehled aktiv a pasiv, která jsou v dopise uvedena. „Pojistka u Novoyorské společnosti na 35.000 zl č. 139.841 jest nedotknutelné jmění mé choti Hermíny a podle zákona i dle rozhodnutí nejvyššího soudu nemá jí věřitelé na ni nárok,“ psal Samuel Nagel svému příbuznému. Jak lze domyslet, během srpna 1887 ještě navýšil částku z 35.000 zl. na 100.000 zl.

Ještě 2. září 1887 se oficiálně uvádělo, že Samuel Nagel zemřel na ochrnutí plic.³⁴ O necelý týden později, dne 8. září 1887, „c. k. zemský soud oznamuje, že k žádosti Vídeňského život a důchody pojišťujícího ústavu, jakož i život pojišťujícího ústavu Kotva ze dne 31. srpna bylo dáno povolení, aby na věčnou paměť znalci, jakož i vyléchnutím svědků a ošetřujících lékařů se zjistilo, že pražský advokát JUDr. Samuel Nagel zemřel dne 30. srpna sebevraždou, neb pokusem sebevraždy.“³⁵ V den smrti byl Nagel u obou pojišťoven pojištěn na celkem 65.000 zl.

Dne 1. listopadu 1887 referovala Národní politika, že „znalci Bělohoubek a Brauner odevzdali radovi zem. soudu Wolfovi obšírné dobrozdání“.³⁶ Znaleckým posudkům a výslechu znalců pak bylo věnováno komisionální řízení u c. k. zemského soudu dne 11. listopadu 1887. Pozůstalou vdovu Hermínu Naglovou již zastupoval namísto zprvu ustanoveného kurátora JUDr. Alfreda Goldschmieda advokát Ludvík Bendiener, u něhož Nagel vykonával praxi a který pak i nadále udržoval s jeho rodinou přátelské styky.

Výsledky znaleckého šetření chemiků Augustýna Bělohoubka a Bohuslava Braunera byly následující:

„V žaludku a ve střevách, tedy na tak zvané první cestě nalezeno 0.1689 gramu jedu morfium hydrochloricum; na tak zvané druhé cestě, totiž v játrech, slezině a v ledvinách nalezeno 0.0698 gramů morfia, tak že ve zkoušených vnitřnostech, vázících celkem 16.000 gramů nalezeno 0.2382 gramu morfia. Znalci chemie podle toho soudí, že nalezené morfium jest toliko částí požitého jedu, neboť ostatní morfium přešlo již do celého těla, a pátrání začalo teprve tři dny po smrti dra Nagla. Na

základě tohoto dobrozdání podali pak soudní lékařové, pan vládní rada dr. ryt. Maschka a pan dr. Lilienfeld konečné dobrozdání v tom smyslu, vzhledem k nalezenému množství morfia, jakož i vzhledem k ostatním známkám na mrtvole shledaným, sluší míti za zjištěné následující: Dr. Nagel požil tolik morfia, že dostačilo, aby mělo za následek smrt, a že tudíž se otrávil, dále že dr. Nagel požil jedu bezprostředně před odjezdem z Roztok do Prahy anebo na cestě, a konečně, že Dr. Nagel jakožto muž vzdělaný musil věděti, jaké následky z požití takového množství morfia vzejíti musí. Spáchal tudíž sebevraždu.“³⁷ Dr. Bendiener se ještě dotázal, zda je tomu tak i v případě, že by Nagel užíval morfium proti nespavosti, znalci však odpověděli, že „smrt nastala by i u toho, kdo má ve zvyku morfia užívat. Tak rozřešena konečně otázka, na níž obecnost tak dychtivě čekalo.“

X X X

Výsledky znaleckého šetření vyzněly tedy ve prospěch pojišťovny Kotva a Vídeňského život a důchody pojišťujícího ústavu.

Samuel Nagel se však nemýlil ohledně plnění „Novoyorské pojišťovací společnosti“. Dne 31. ledna 1888 přinesly Brünner Zeitung- Brünner Morgenpost a též dále například Troppauer Zeitung inzerát, v němž Ludwig Bendiener jménem dědiců po Samuelu Naglovi této společnosti veřejně děkuje za proplacení částky 100.000 zlatých.³⁸

Lze tak uzavřít, že mladému advokátovi Samuelu Naglovi se stalo osudným, že rychle zbohatl, což jej vedlo k touze rozmnožovat svoje jmění a budit zdání bohatého advokáta i za cenu podivných obchodů. To jej svedlo na scestí, k padělání směnek, podvodům a defraudacím. Jeho dluhy narostly do takového rozsahu, že mu nemohli pomoci ani jeho bohatí příbuzní. Samuel Nagel se proto rozhodl ukončit svůj život sebevraždou, myslel však na svoji choť a dceru, které se mu podařilo zabezpečit ze své životní pojistky u newyorského pojišťovacího ústavu. Choti se tak nakonec dostalo vyšší částky, než kolik činilo její věno. Pokus o získání dalšího plnění od pojišťoven, které nesjednaly životní pojištění i pro případ sebevraždy, se však Naglovi, který se snažil vše nastražit tak, aby jeho smrt budila zdání smrti přirozené, nezdařil.

Životní tragédie mladého advokáta, byť i se udála ve druhé polovině 19. století, budiž varováním i dnešním právníkům.

³⁴ Srov. *Zemřeli v Praze*, Národní listy, č. 240, 2. 9. 1887, s. 3.

³⁵ Srov. *K aféře dra. Nagla*, Národní listy, č. 246, 8. 9. 1887, s. 3.

³⁶ Srov. *Dr. Nagl*, Národní politika, č. 301, 1. 11. 1887, s. 3.

³⁷ Srov. *Dr. Nagel* přece se otrávil, Národní politika, č. 312, 12. 11. 1887, s. 3.

³⁸ Srov. Brünner Zeitung – Brünner Morgenpost, č. 25, 31. 1. 1888, s. 4; Troppauer Zeitung, č. 25, 31. 1. 1888, s. 6.

EXEKUČNÉ PRÁVO V SLOVENSKEJ REPUBLIKE V OBDOBÍ ROKOV 2016–2020

JUDr. Martin Maliar

Ministerstvo spravodlivosti SR
Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave

1. Úvod

Jedna z kľúčových výziev pre legislatívu 21. storočia spočíva v adekvátnom podchytení trendov a v predvídaní budúceho vývoja, a to nielen v oblasti spoločenských vzťahov, ale aj v oblasti informačných technológií. Na prípravu legislatívy to kladie enormné nároky. Pre efektivitu regulácie systému nie je podstatné ani tak jazykové vyjadrenie právnych noriem, ale obsiahnutie a regulovanie celých komplexných procesov. Určite každý zažil situáciu, že výborne napísaný zákon sa nepodarilo uviesť do praxe, kvôli nedostatočnej implementácii procesov súvisiacich s jeho vykonaním. V tom žiaľ pravidelne zlyhávame a výsledok sa prejavuje v oslabovaní dôvery obyvateľov vo verejné inštitúcie.

Ohľadom budúceho vývoja procesného práva sa domnievame, že v budúcnosti sa významne potlačí jeho rozmanitosť, keďže viacero z jeho domén ovládnu automatizované technologické platformy na sprostredkovanie toku údajov, ich overovanie a na ich distribúciu. Paradoxne, technologický pokrok by mnohé zmeny, ktoré v budúcnosti nevyhnutne prinesú viac komfortu pre používateľov právnych služieb verejnej správy, už aj v súčasnosti umožňoval. Orgány verejnej moci nikdy nepatrili k technologickým lídrom a nikdy ani zrejme nevnímali potreby nastavenia procesov z hľadiska ich spotrebiteľov. Zostáva dúfať, že sa to v budúcnosti zmení a viacero relatívne samostatných procesov bude mať podobu riešenia celej životnej situácie so zabezpečením plnej informovanosti účastníkov cez automatizované notifikácie, napríklad:

- A) zaregistrovanie nároku na súde (podanie žaloby, návrhu),
- B) prípadná zmena registrovaných údajov (zmena výšky nároku, zmena, zámena, pristúpenie účastníka konania)
- C) online sledovanie stavu konania o nároku (pojednávania, trovy, podania iných účastníkov),
- D) overenie pravosti nároku (priznanie nároku individuálnym právnym aktom súdu)

- E) zistenie splnenia registrovaného nároku povinným (proaktívny prístup súdu),
- F) pridelenie nesplneného nároku na vymáhanie súdne-mu exekútorovi (bez nevyhnutnosti opätovného zbierania údajov od oprávneného),
- G) online sledovanie úkonov a priebehu vymáhania, nákladov na vymáhanie a procesných udalostí a pod.,
- H) štatistika výkonnosti a efektivity.

Je nesporné, že cesta, ktorá vedie k zlepšeniu efektivity a informovanosti spotrebiteľov právnych služieb, je náročná; a o to náročnejšia v situácii, kedy systém dennodenne bojuje so zahltením, spôsobeným rokmi nedostatočne dimenzovanou kapacitou na (manuálne) spracovanie obrovského množstva neštruktúrovaných informácií. Obrazne povedané, nie je úplne ideálne, ak „tí vonku“ pracujú motorovými píllami a „tí vo vnútri“ vozia drevo na koňoch. Spotrebiteľia právnych služieb si žiaľ musia ako pred bránami Delfskej veštiarne, kde sú viac-menej vydaní napospas vôle bájných Pýtií, aby im vyveštili ich budúcnosť.

Na úvod príspevku treba upozorniť na skutočnosť, že diskusia o koncepte núteného výkonu aktov aplikácie práva má vždy aspoň dve roviny, vo vzťahu ku ktorým platí odlišný spôsob argumentácie. Prvá z nich je mikropohľad, pri ktorom nám ide vždy o argumentáciu individuálnych práv oprávnených a povinných. Tu nemožno efektívne namietat, že povinný by nemal byť zbavený toho, aby svoju povinnosť splnil a „rozhrášenie“, resp. oslobodenie

od povinnosti má byť spravidla v dispozícii oprávneného. Druhou rovinou pohľadu je však makropohľad, na ktorý sa zameriavajú najmä regulátori. Tí disponujú možnosťou pozrieť sa na to, aké výsledky prináša systém ako celok, možnosťou postihovať trendy a nastavovať adekvátne motivácie vo vzťahu k iným systémom. Ako príklad možno uviesť situáciu, kedy veriteľ, ktorý pravidelne produkuje pohľadávky, je spôsobilý ich speňažiť za hodnotu, ktorá je vyššia ako ich nominálna hodnota, keďže postupník vie, že pri ich uplatňovaní, je v stave si k nim prirátat abstraktné náklady, ktoré prinesú celkovo zhodnotenie vlozenej investície. Tak sa vytvára situácia, ktorá je v mikrosvete jednotlivých súdnych prípadov dosť ťažko riešiteľná, hoci celá sústava súdov sa snaží vymyslieť nejaké (alternatívne a všeobecné) pravidlo, ktoré má platiť pre priznávanie trov konania v takých situáciách. Súčasné vedenie makro- a mikrodiskusie je síce možné, avšak existenciu oboch rovín je pre jej kvalitu potrebné mať vždy na pamäti.

2. Stav v roku 2016

Pokiaľ ide o stav v SR v roku 2016, zo štatistických údajov o exekúciách je možno vidieť, že situácia nebola dôvodom na oslavy. Z hľadiska zostatku nevybavených vecí, ako aj obrovského náporu nových vecí, vykazovala množstvo znakov závažných problémov. Dlhodobé deficitné vybavovanie vecí nastoľovalo trend narastania zostatkov.

Údaje Ministerstva spravodlivosti SR o exekúciách za rok 2016

Kraj	Počet žiadostí o poverenie na vykonanie exekúcie			Exekúcie vybavené súdnymi exekútormi				Nevybavené exekúcie k 31.12.2016
	došlých	vybavených	z toho udelením poverenia	spolu	vrátením poverenia po upustení exekútora od vykonania (§46 ods. 8)	vrátením poverenia po skončení exekučného konania	inak	
BA	59 104	61 043	58 527	53 207	3 385	31 318	18 504	470 127
TT	59 700	61 969	56 948	30 308	1 757	24 405	4 146	416 482
TN	39 480	39 464	37 689	27 418	2 583	20 607	4 228	279 549
NR	65 904	62 287	60 275	31 213	2 781	20 778	7 654	451 526
ZA	48 067	46 944	44 799	30 542	3 206	20 382	6 954	351 674
BB	57 590	56 955	54 919	32 457	2 273	22 079	8 105	437 475
PO	41 481	41 363	39 450	31 072	2 050	19 779	9 243	383 306
KE	82 905	86 075	75 654	42 269	2 685	26 293	13 291	597 464
SR	454 231	456 100	428 261	278 486	20 720	185 641	72 125	3 387 603

Zo štatistiky spracovávanej Ministerstvom spravodlivosti SR je tiež zrejmy dramatický medziročný nárast počtu neskončených vecí.

Rok	Nevybavené exekúcie (zostatky)
2016	3 387 603
2015	3 239 052
2014	3 053 677
2013	2 829 941
2012	2 428 674
2011	2 169 770
2010	1 881 234
2009	1 633 690
2008	1 409 240
2007	1 201 814
2006	1 065 144

Aj keď pri uvedenom trende je väčšina exekučných spisov na súdoch uložená na tzv. dlhodobých lehotách, v množstve spisov dochádza v priebehu roka k zmenám súdnych exekútorov, zmenám účastníkov konania, či k vzniku ďalších trov. Ide teda o procesné udalosti, s ktorými sa spája perspektívne aj nevyhnutnosť rozhodovania súdu, keďže proces je koncipovaný viac na pomery 19. storočia ako na potreby 21. storočia. Nešťastím v tomto nastavení je to, že rozhodovanie o „banálnych otázkach“ a rozhodovanie o „vážnych otázkach“ splyva do jednej masy vecí, ktoré „sú v spoločnej kope“. Z rôznych dôvodov sa tiež v súdnictve ustálilo presvedčenie, že exekučná agenda je „vedľajšia“ súdna agenda¹. Domnievame sa však, že oprávnený v exekučnom konaní paradoxne túto agendu ako vedľajšiu agendu vôbec nevníma.

3. Legislatívne zmeny v roku 2016

Na tento problematický stav, ktorý sa prejavoval v značnom počte exekúcií, sa reagovalo komplexom prijatých opatrení.

3.1 Osobný bankrot

Do insolvenčnej úpravy sa v roku 2016 v rámci prijímaných opatrení implementoval nanovo inštitút osobného bankrotu². Nové nastavenie osobných bankrotov nakoniec získalo masívnu podporu 142 zo 150 hlasov v Národnej rade SR a začalo sa uplatňovať od po 1. marci 2017

¹ Pôvod zrejme možno hľadať v tzv. bodovom systéme hodnotenia práce sudcov, kedy úkony sudcu pri vybavovaní exekučných vecí boli nižšie hodnotené (menej tzv. čiarok).

² Zákonom č. 377/2016 Z. z., ktorým sa menil a dopĺňal zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v z. n. p. a ktorým sa dopĺňa zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v z. n. p. v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v z. n. p.

s predpokladanou „kapacitou“ 20 000 fyzických osôb. Tento odhad, čo do počtu návrhov, potvrdili štatistické údaje o počte dlžníkov v nasledujúcich rokoch, pričom od účinnosti zákona do augusta 2020 sa nové pravidlá osobného bankrotu dotkli približne 46 000 dlžníkov.

Právna úprava osobného bankrotu umožnila riešenie úpadku fyzických osôb dvomi alternatívnymi spôsobmi (voľba je na dlžníkovi):

- A) konkurz – likvidácia majetkovej podstaty dlžníka a rýchle oddženie („Fresh Start“),
- B) splátkový kalendár – zmena záväzkov dlžníka podľa splátkového kalendára („No Fresh Start“).

Aj keď sa pri príprave právnej úpravy analyzovali zahraničné skúsenosti, treba uviesť, že výsledná koncepčná podoba právnej úpravy je oproti českej právnej úprave významne odlišná. Z koncepčného hľadiska to má niekoľko pozitív a niekoľko negatív, pričom niet priestoru si ich na tomto mieste podrobnejšie analyzovať. Snáď možno v stručnosti uviesť, že pri poskytovaní spotrebiteľských úverov to veriteľov vedie k preferencii poskytovania zabezpečených úverov a k obozretnosti veriteľov pri poskytovaní tých nezabezpečených.

V podmienkach SR sa naplnili predpoklady, že väčšina dlžníkov sa bude uchádzať o prvú alternatívu, a teda o „fresh start“.

Z hľadiska dlžníka nová právna úprava poskytla aj určitú záruku, že po vstupe do osobného bankrotu osoba neskončí na ulici. Právna úprava osobného bankrotu sa špecificky venuje ochrane obydľia a do právneho poriadku implementovala napr. inštitút tzv. nepostihnuteľnej hodnoty obydľia. Ide o hodnotu v jednej obývatelnej veci, ktorú by mal dlžník právo presadiť (uchrániť) voči nezabezpečeným veriteľom.

Pokiaľ ide o zabezpečených veriteľov, títo nemajú povinnosť povinne sa zúčastniť riešenia úpadku dlžníka, avšak ich nároky voči dlžníkovi sú po dlžení dlžníka obmedzené len na hodnotu zabezpečenia, ktoré držia ako záloh. V rozsahu, v ktorom nároky týchto zabezpečených veriteľov hodnotu zálohu presahujú, sa považujú za nezabezpečený dlh. Výnimkou sú len pohľadávky zo špeciálnych produktov poskytovaných regulovanými subjektami – úvery na bývanie.

3.2 Exekúcie

Ďalším nástrojom, ktorý sa zamerl na riešenie neutešeného stavu exekučného zahltenia súdov, bolo prepracovanie Exekučného poriadku³ a posilnenie centralizovaných

³ Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov

kapacít na registráciu vstupu do konania. Nové legislatívne nastavenie pravidiel nakoniec získalo masívnu podporu 128 zo 150 hlasov poslancov a začalo sa uplatňovať od 1. apríla 2020. K výslednému legislatívnemu a organizačnému riešeniu viedli najmä tieto skutočnosti:

- a) zostatok neskončených exekučných vecí v počte ako 3 000 000,
- b) ročný nápad nových exekučných vecí približne 450 000,
- c) sudy vybavujú veci deficitne, čo spôsobuje narastanie zostatkov,
- d) ak sa exekučné konanie začne, môže trvať v podstate donekonečna; súd by síce mohol zastaviť exekúciu pre „nemajetnosť“, avšak chýba vymedzenie nemajetnosti,
- e) oprávnený nemá záujem na zastavení exekúcie napr. pre nemajetnosť, keďže v zásade oprávnený je ten, ktorý znáša kreditné riziko dlžníka a teda v takom prípade spravidla on „ťahá čierneho Petra“ s ohľadom na vniknuté trovy. Práve trovy neúspešných exekúcií sú v zásade kľúčovou témou starých exekúcií,
- f) exekúcie na jedného povinného vybavuje aj desať rôznych exekútorov, ktorí ohľadom jedného povinného potom x-krát vyzývajú tretie osoby (banky, zamestnávateľov,...) na poskytnutie súčinnosti ohľadom jedného povinného, a to aj opakovane,
- g) súd v exekučnom konaní rozhoduje často o úplne banálnych veciach a vážne veci čakajú spolu s nimi (napr. povinný, ktorý pochopil, že platiť výživné na maloleté dieťa je naozaj potrebné, avšak finančne výhodnejšie bez exekúcie),
- h) o celkovej vymožitelnosti nárokov v exekúciách majú prehľad nanajvýš jednotliví exekútori, sumárne štatistické dáta však žiaľ chýbajú, resp. sú veľmi komplikovane zistiteľné; nie je teda úplne jasná porovnávacía báza, ktorý exekútor je „ten dobrý“ a či okolnosť, že je „dobrý“ možno merať len jeho úspechom,
- i) obrany povinného v exekúcii sú rozdrobené; historicky malo ich delenie zmysel, pokiaľ právna úprava poznala opozičné, či impugnačné spory,
- j) existujú výrazné rozdiely v počte vecí medzi exekútorami; niektoré exekútorové úrady vybavujú ročne 100 000 vecí a iné úrady 40 vecí,
- k) na súdoch sa exekúciami zaoberá značná časť súdnych úradníkov ako aj nie úplne zanedbateľné percento sudcov.

V rámci uvedených východísk boli k aktuálnemu stavu zvolené legislatívne a organizačné riešenia. Najvýznamnejšie zmeny však možno zhrnúť nasledovne:

a) zriadenie špecializovaného (exekučného) súdu

Nové exekúcie v súčasnosti už registruje len špecializované pracovisko Okresného súdu Banská Bystrica. Pôvodným (54) súdom by to postupne malo priniesť

uvolnenie kapacity⁴ na to, aby sa venovali vybavovaniu inej agendy. Tu však treba uviesť, že uvoľnenie kapacity bude však ešte závisieť na ďalších opatreniach, keďže v roku 2019 došlo k prijatiu (povahou mimoriadneho opatrenia a síce z. č. 233/2019 Z. z. o ukončení niektorých exekučných konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v dôsledku ktorého sa v prechodnom období využije pôvodná kapacita súdov, keďže aj tento zákon (aj keď vo veľmi obmedzenom rozsahu) predvída zapojenie súdov do rozhodovania pokiaľ ide o ukončenie starých exekúcií.

b) posilnenie elektronickej komunikácie a štandardizácia podaní

Na účely zefektívnenia vydávania poverení a rozhodovania o nich, ako aj o iných procesných návrhoch v exekučných konaniach, sa exekučné konanie bude začínať štruktúrovaným návrhom na vykonanie exekúcie a tieto štruktúrované dáta budú súčasťou súdneho informačného systému, čo umožňuje vyhodnocovanie aj takých údajov, ktoré pre systematickú analýzu a štatistiku zostávali ťažko dostupné. Okresnému súdu Banská Bystrica to umožňuje spracovať desiatky tisíc návrhov mesačne.

c) prepracovanie viacerých všeobecných inštitútov

ca) odklad exekúcie

O odkladoch exekúcie rozhoduje súdny exekútor na základe v zákone jasne definovaných kritérií, a to vrátane rozhodovania o odklade exekúcie zo sociálnych dôvodov. Tu sa zvolilo pravidlo, že každý povinný, ktorý je fyzickou osobou, môže žiadať o odklad na tri mesiace raz za exekúciu. Doterajšie riešenie s nevyhnutným zapájaním sa súdneho aparátu viedlo často k absurdným výsledkom, ak sa povinnému aj po dvoch rokoch doručilo rozhodnutie, že návrh na odklad exekúcie (s odkladným účinkom) nie je dôvodný. Jasne sa rozlíšili prípady, kedy pôjde o „odklad exekúcie s blokovaním (majetku)“ a kedy pôjde o prípady „odkladu exekúcie bez blokovania (majetku)“ a odlíšili sa aj všeobecné účinky odkladu a osobitné účinky odkladu.

cb) námietky proti exekúcii a návrh na zastavenie exekúcie

Základná obrana povinného proti exekúcii sa zjednotila na jeden typ návrhu, a to návrh na zastavenie exekúcie, pričom návrh na zastavenie exekúcie uplatnený do pätnástich dní od doručenia „všeobecného upovedomenia o začatí exekúcie“ bude má obdobnú povahu ako doterajšie námietky proti exekúcii, a má aj všeobecný odkladný účinok na vykonanie exekúcie.

⁴ Napr. za obdobie január až jún 2020 prišlo približne 74 500 návrhov na vykonanie exekúcie; chybovosť pri vydávaní poverenia bola nízka, nevyhnutnosť opraviť poverenie na vykonanie exekúcie sa týkala len 173 vecí.

Pokiaľ ide o návrhy na zastavenie exekúcie uplatnené neskôr, tieto odkladný účinok nemajú, a uplatní sa na nich koncentračná zásada.

cc) skončenie exekúcie súdnym exekútorom

Podľa pôvodnej právnej úpravy, pri akejkoľvek banálnej situácii (napr. povinný zanikol bez právneho nástupcu), ktorá môže viesť len k zastaveniu exekúcie, sa do jej riešenia musel zapájať súdny aparát. Po novom sa v nezanedbateľnom počte prípadov do rozhodovania o zastavení exekúcie zapája súdny exekútor, ktorý vydáva upovedomenie o ukončení exekúcie.

cd) vylučovacia žaloba

Vylúčenie z exekúcie bolo prepracované so zámerom vyriešiť sporné situácie, ktoré sú riešiteľné bez nevyhnutnosti obsiahleho dokazovania pomerne jednoducho a od týchto prípadov oddeliť spory, ktoré sú riešiteľné len v súvislosti s riadnym dokazovaním.

ce) splátky

Povinný má možnosť uplatniť návrh na zastavenie exekúcie, alebo návrh na splátky. V lehote na podanie návrhu na zastavenie exekúcie môže teda požiadať exekútora o splátkový kalendár, ktorý v prípade splnenia zákonných náležitostí jeho návrhu vyhovie. V pôvodnom stave exekučného konania boli povinným často namietané skutočnosti nedostatku finančných prostriedkov na vyrovnanie dlhu ihneď a v celom rozsahu. Aj do takých námietok sa pôvodne musel zapájať súdny aparát.

d) prepracovanie trov exekúcie

Nedostatky pôvodnej právnej úpravy zameranej na zapojenie sa súdneho aparátu do rozhodovania v množstve právnych situácií sa snád' najvypuklejšie prejavovali pri trovách exekúcie. Často to viedlo k situáciám, že do posudzovania, či exekútor má pri zastavení exekúcie nárok povedzme na trovy vo výške 75,50 eur alebo 77,50 eur, zapájalo viacero súdnych úradníkov, či sudcov. Ústavný súd SR samozrejme nevynímajú. Nová právna úprava prišla v značnej časti situácií s paušalizáciou náhrad nákladov na vedenie exekúcie. Je to dôležité aj pre oprávneného, keďže je predvídateľné, koľko ho neúspešná exekúcia môže nakoniec stáť. V zásade ide o sumu 60 eur.⁵

3.3 Legislatívne zmeny v exekúciách – dôsledky zvolených riešení

Zvolené riešenia priniesli aj odlišný pohľad na postavenie súdneho exekútora v novo nastavovanom systéme.

⁵ Porovnaj § 22 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 68/2017 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona NR SR č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v z. n. p.

Pôvodne pôsobil súdny exekútor ako agent oprávneného a zrejme v nie nezanedbateľnom množstve konaní konal v skutočnosti vo svojej veci, keďže problematika riešenia konfliktu záujmov je síce teoreticky zaujímavá, v praxi sa však veľmi nepresadzuje. Pri prenose významnej časti rozhodovacích úloh zo súdov na súdneho exekútora bolo nevyhnutné jeho pôsobenie významnejšie oddeliť od oprávneného. Treba tiež uviesť, že uvedená zmena sa týka aj zmeny spočívajúcej v záujme, aby vo vzťahu k jednému povinnému vybavoval všetky veci jeden súdny exekútor. V tomto ohľade bol ako riešenie zvolený tzv. náhodný výber súdneho exekútora prostredníctvom technických prostriedkov schválených Ministerstvom spravodlivosti SR spolu s výnimkou z náhodného výberu v prípadoch, ak už je vo vzťahu k povinnému vedená exekúcia. Zvolené riešenie prinieslo aj nemožnosť zmeny súdneho exekútora oprávneným počas konania bez uvedenia dôvodu.

Ak by bolo možné stručne uviesť niektoré z výhod zvoleného riešenia (v makropohľade), boli by asi nasledovné:

- rozhodovacie oprávnenia exekútora bez „hrozby“ jeho zmeny oprávneným kedykoľvek,
- postupné vyrovnanie veľkosti exekútorových úradov,
- možnosť sledovania a porovnávania štatistických údajov „úspešnosti“ súdnych exekútorov pri vymáhaní porovnateľných nárokov v porovnateľnom počte prípadov vedúce k zisteniu, ktorí exekútori sú „tí úspešní“,
- ukončenie určitých praktík, ktoré by bolo možné označiť pojmom „nekalé,“ ktoré sa týkali spôsobu, akým exekútor mohol „prísť k novým prípadom“,
- menšia náchylnosť systému na excesy exekútora prameniace často s konfliktu záujmov.

K nevýhodám zvoleného riešenia (v makropohľade) možno uviesť napr.

- nutnosť (veľkých) oprávnených vystupujúcich vo viacerých veciach komunikovať s veľkým počtom exekútorov,
- problematika možnosť oprávnených získať viaceré služby, ktoré veľkým oprávneným exekútori (nad rámec zákona) poskytujú v prípadoch, ak si chcú udržať spoluprácu,
- pri excese exekútora, komplikovanejšie riešenie jeho zmeny,
- nastavovanie motivácií exekútora k vymáhaniu bagatelných nárokov.

3.4 Zmeny v roku 2019 – zastavenie starých exekúcií

V nadväznosti na legislatívne zmeny v rokoch 2016, bolo potrebné vysporiadať sa s nahromadeným problémom v starých exekúciách. Aj podľa hodnotenia, ktoré uskutočnila The European Commission for efficiency of Justice – CEPEJ (tzv. Správa k stavu justície⁶), ide o jeden

⁶ Dostupná na <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Ministerstvo/Sprava-k-stavu-justicie.aspx>; stránka navštívená dňa 20. 10. 2020.

z najvážnejších problémov, ktorého riešenie vyžaduje najmä mimoriadne legislatívne opatrenie. K tomu došlo po dlhých diskusiách týkajúcich sa najmä rozpočtových dopadov až v roku 2019 a to prijatím zákona č. 233/2019 Z. z. o ukončení niektorých exekučných konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento zákon sa začal uplatňovať od 1. januára 2020.

Hlavným účelom tohto zákona je zefektívniť proces ukončovania starých exekúcií, v ktorých je zistená nemajetnosť povinného (dlžníka). Ak by sa staré exekúcie ponechali v bez povšimnutia, znamenalo by to, že pôvodné exekučné súdy by sa s tou agendou zaoberali ešte dlho aj po roku 2030. Nová právna úprava postavila oprávneného v exekúcii pred nevyhnutnosť rozhodnutia - buď starú exekúciu „preregistruje“ na Okresný súd v Banskej Bystrici, alebo strpí jej zastavenie. Pri príprave návrhu zákona sa Ministerstvo spravodlivosti SR snažilo držať pravidla, že zákon má byť čo najviac jednoduchý a prehľadný, aj keď to vo viacerých situáciách môže prinášať pochybnosti. Bolo tak potrebné, aby sa tieto pochybnosti neprenášali naspäť do súdnej sústavy, keďže ich posudzovanie môže viesť k sekundárnemu zahľteniu systému. Pohľadom na štatistické údaje Ministerstva spravodlivosti SR možno uviesť, že za obdobie od 1. januára 2020 do konca augusta 2020 bolo ukončených spolu približne 1 500 000 starých exekúcií, a to najčastejšie v dôsledku uplatňovania z. č. 233/2019 Z. z. o ukončení niektorých exekučných konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

4. Záver

Diskusia o akejkoľvek novej právnej úprave je veľmi potrebná a je dôležité, aby bola vedená korektne. Diskutujúci musia mať tiež na pamäti v príspevku spomenutý uhol pohľadu na riešenie problémov, pričom vždy bude ťažké nájsť kompromis medzi „makropohľadom“, ktorý je náchylný siahať k zjednodušeniam typu „Keď sa rúbe les, lietajú triesky.“ a „mikropohľadom“, ktorý má tendenciu sklzať do ťažko splniteľných požiadaviek typu „pred rúbaním, zvážte záujmy všetkých stromov v lese“.

Dôležité je tiež poznanie, že problémy akejkoľvek krajiny môžu byť podobné, nastavenie riešení však môže byť špecifické. Zo skúsenosti je však vhodné vyhnúť sa automatickému preberaniu riešení iných krajín, hoci ich pohľad na riešenie môže byť nepochybne veľkou inšpiráciou.

Pokiaľ ide o budúcnosť, je momentálne kľúčové sledovať a nastavovať systém hodnotenia práce súdnych exekutorov a rozmýšľať ešte viac a adekvátnejšie o systéme hodnotenia ich práce, aby sa nakoniec podarilo dosahovať efektívitu z hľadiska všetkých účastníkov systému núteného vymáhania nárokov. Pre veriteľa (oprávneného) to bezpochyby znamená najmä zlepšovanie indikátorov „debt recovery time“ a „debt recovery rate“.

POHLAD A SKÚSENOSTI SO ZAVEDENÍM NÁHODNÉHO PRIDEĽOVANIA EXEKÚCIÍ NA TERITORIÁLNO M PRINCÍPE

JUDr. Michal Havlent

EOS KSI Slovensko, s.r.o.
Head of Legal

V tomto príspevku priblížim pohľad a skúsenosti so zavedením náhodného pridelovania exekúcií na teritoriálnom princípe na Slovensku. Pôjde o moje názory na problematiku, ktoré prezentujem so súhlasom inkasnej spoločnosti EOS KSI Slovensko, v ktorej dlhoročne pôsobím. Pre predstavu EOS KSI Slovensko je jedna z vedúcich inkasných spoločností na Slovenskom trhu a spracúva desiatky až stovky tisíc prevažne spotrebiteľských pohľadávok, najmä bánk, telekomunikačných spoločností a sieťových odvetví.

Skôr ako prejdem k jednotlivým štatistikám, spomeniem skutočnosti, ktoré majú zásadný vplyv na ich interpretáciu.

Budem porovnávať dva balíky o počte zhruba 10 tisíc exekúcií veľmi podobných typov pohľadávok. Jeden z nich bol podaný ešte v starom režime, kedy bola možnosť výberu súdneho exekútora a druhý po zavedení náhodného pridelovania exekúcií na teritoriálnom princípe po 1. apríli 2017. Ide o rôzne rozsudky z pohľadávok prevažne bankových, telekomunikačných a energetických spoločností. Ide len o rozsudky všeobecných súdov, čiže neobsahujú rozsudky rozhodcovské. Čísla sú z prvých osemnástich mesiacov trvania exekúcie.

Medzi porovnávanými intervalmi je časový odstup približne dvoch rokov, čo sa na prvý pohľad nezdá veľa, ale realita na trhu bola v období posledných rokov taká, že sa na Slovensku výrazne darilo zamestnanosti, čo je zjavné z priložených grafov z verejne dostupných zdrojov.

Metodika porovnania a vývoj trhu

- 10 tis. exekúcií v starom režime podané v r. 2016 – 2017 vs.
- 10 tis. exekúcií v novom režime podané v r. 2018 – 2019
- oveľa prísnejší prístup veriteľov k bonite súdne vymáhaných pohľadávok po 4/2017

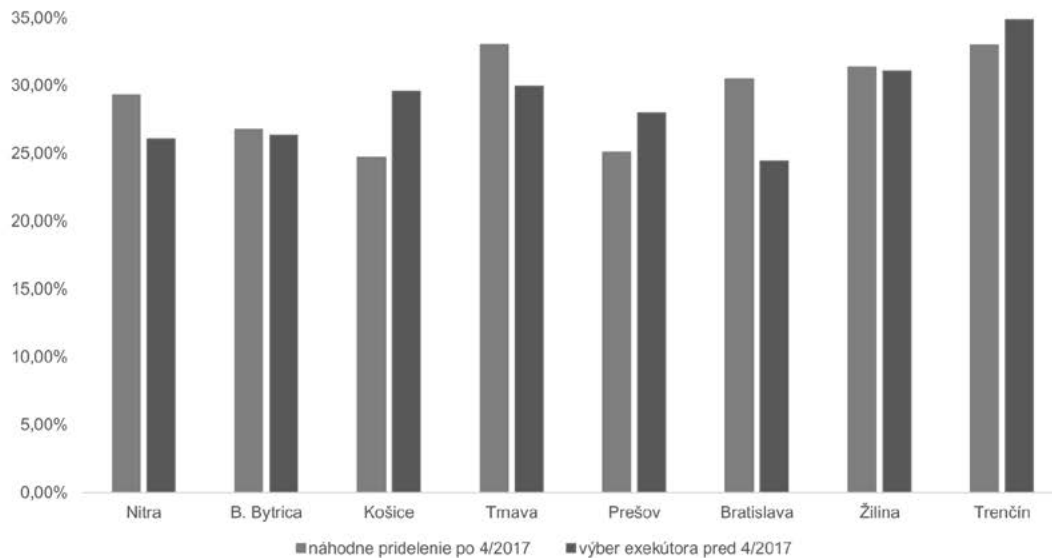
1

Ďalšia zásadná skutočnosť nastala v správaní sa veriteľov. Po apríli 2017 väčšina z veľkých veriteľov sprísnila kritériá pre súdne inkaso pohľadávok, a to nie len z obavy o dopad náhodného pridelovania exekúcií, ale aj z obavy pred dôsledkami novely osobných bankrotov, ktoré na Slovensku umožňujú dlžníkom v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ veľmi rýchle a jednoduché oddĺženie. Veritelia začali byť oveľa opatrnejší pri rozhodovaní, ktoré pohľadávky pustia do súdneho inkasa. Súdne inkaso je vo všeobecnosti spojené s vysokými nákladmi a od účinnosti spomínaných zmien bolo spojené s ďalšou pridanou neistotou, ktorú bolo potrebné započítať. Konkrétne EOS bol tiež konzervatívnejší pri výbere prípadov na exekúciu. Je to badateľné najmä v tom, že keď pri

porovnávanom staršom balíku exekúcií nám stačilo vytiahnuť dáta za šesť mesiacov, tak pri nových to bolo obdobie viac ako jedného roka. Čiže sme podávali výrazne menej exekúcií, ale za to podľa nášho systému bonitnejších návrhov na vykonanie exekúcie v rokoch 2018–2019 viac ako v roku 2016.

Prvý dôsledok zmeny, ktorú sme si ako veľký veriteľ všimli, bolo zvýšenie interných nákladov na správu exekúcií o cca 70 %. Postupne ako pracujeme na automatizácii tieto náklady klesajú, ale stále sú veľmi vysoké. Nárast nákladov oproti stavu pred teritorialitou odhadujem na +50 %.

Porovnanie platiacich povinných podľa regiónov

2

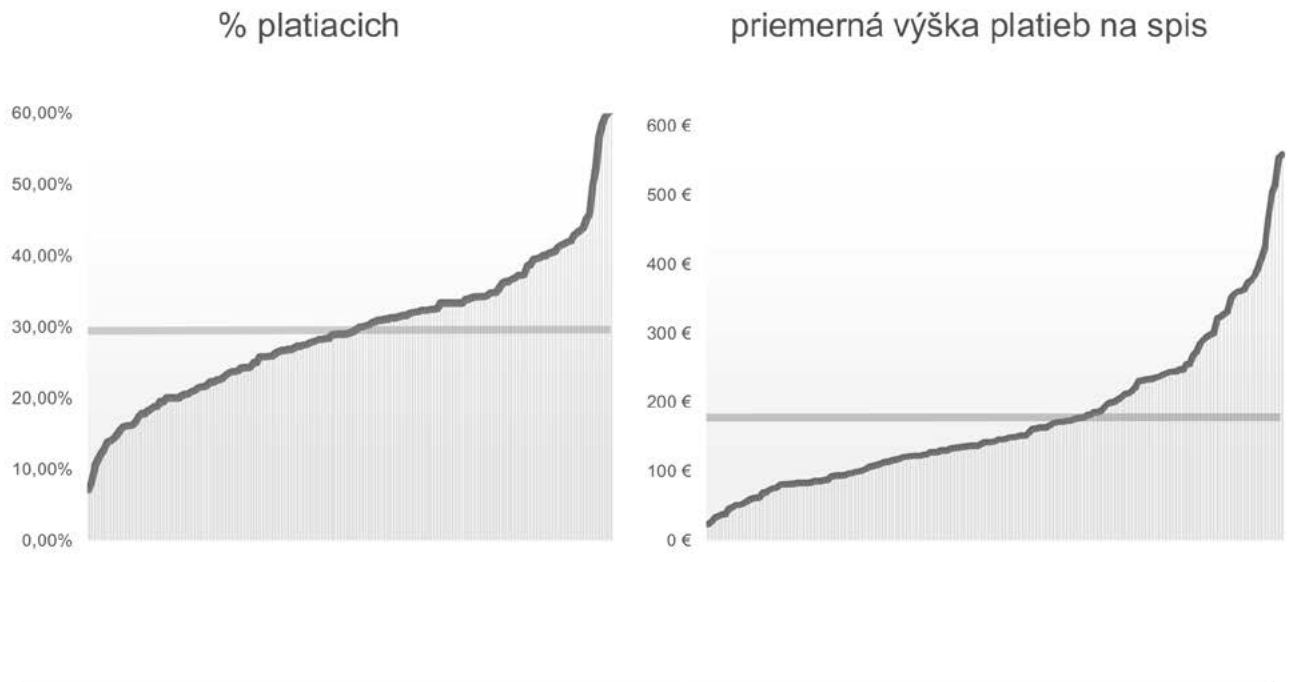
Na porovnaní platiacich dlžníkov vidíme percentuálne vyjadrený počet dlžníkov, ktorí za prvých osemnásť mesiacov mesiacov od začatia exekúcie uhradili akúkoľvek sumu. Jednotlivé Slovenské kraje predstavujú bydlisko dlžníkov.

Exekúcie v starom režime sú tmavočervené stĺpce a boli vymáhané v úplnej väčšine bratislavským exekútorom. Sivé stĺpce predstavujú úspešnosť v rozplatenosti dlžníkov po zavedení teritoriality a náhodného pridelovania. Čiže sivé exekúcie vymáha niektorý z náhodne pridelovaných exekútorov v mieste bydliska dlžníka. Úspešnosť v novom režime je podobná alebo nižšia. Tu však pripomínam predchádzajúcu časť, kde je vysvetlené výrazný posun trhu a správanie veriteľov. Vyššia úspešnosť je v Bratislavskom, Trnavskom a Nitrianskom kraji. Tieto kraje boli práve tými, kde v ostatných rokoch výrazne

stúpala zamestnanosť a kde je aj vyššia koncentrácia zabehnutých exekútorových úradov, ale aj celkovo vyšší počet exekútorových úradov, ktoré si delia menšie množstvo exekúcií a snažia z toho mála získať maximum.

Z grafov je zjavné aj to, že sa nijak nepotvrdilo, že by regionálny exekútor bol pri vymáhaní úspešnejší. V realite sa úplná väčšina platieb vymôže úkonmi na diaľku (tzv. od stola). Nepotvrdilo sa ani to, že by klesol počet sťažností dlžníkov na konanie exekútorov. Skôr naopak, potvrdzuje sa, že exekútorové úrady, ktoré majú priestor pre zlepšenie svojej výkonnosti a sú neobratné pri komunikácií s veriteľom, majú rovnaké medzery pri komunikácii a plnení si svojich povinností voči dlžníkovi. Najčastejšie sa stretávame so sťažnou možnosťou kontaktu s exekútorovými úradmi, alebo s nedostatočným zodpovedaním otázok zo strany dlžníkov.

Úspešnosť exekútorov

3

Na posledných grafoch vidno porovnanie exekútorov. Boli vylúčené exekútorové úrady ktoré majú menej ako tridsať prípadov. Spodná os grafu predstavuje 170 exekútorových úradov. Červená čiara predstavuje úspešnosť v rozplatení dlžníkov a modrá priemernú výšku platby na jednu exekúciu daného exekútora.

Extrémy smerom nadole ako aj smerom nahor sú s najväčšou pravdepodobnosťou spôsobené práve náhodnosťou pri pridelovaní exekúcií a jednoducho tieto úrady mali smolu alebo naopak šťastie v tom, aké prípady im boli pridelené. Ak si odmyslíme tieto extrémny, stále vidíme obrovské rozdiely v efektívnosti jednotlivých exekútorových úradov.

Som presvedčený, že keď teraz je pre sledovaný balík pohľadávok priemerná úspešnosť rozplatených dlžníkov niekde na úrovni 29 %, čo predstavuje sivá čiara, tak v prípade možnosti výberu exekútora by sa táto úspešnosť pohybovala niekde na úrovni 35 až 40 %. Tak sme nútení spolupracovať aj s úradmi, ktoré na grafoch vidíme hlboko pod priemerom. Ešte výraznejšie je to pri priemernej výške vymožených platieb na jednu exekúciu.

Tu ide čiara strmo nahor až na konci grafu, čo poukazuje na skutočnosť, že len výrazne menšia časť exekútorov má dobre zabehnuté procesy a konštantne vymáha pre svojich oprávnených viac. Koniec krivky, ktorý ide až nad sumu 500 eur pripisujem šťastiu exekútora pri losovaní spomedzi prípadov.

Keď som skontroloval konkrétne úrady, s ktorými sme spolupracovali my a naši klienti pred zmenou v pridelovaní prípadov, momentálne sú všetky výrazne nad priemerom.

Ak vezmem do úvahy uvedené dáta, odhadujem, že pri možnosti výberu exekútora a dobre nastavenom systéme súťaže medzi nimi, by veritelia mohli dosahovať o 10 až 30 % vyššiu vymožitelnosť, ako je to aktuálne podľa náhodného a teritoriálneho princípu pridelovania. Keď sme porovnávali výsledky s ostatnými členmi Asociácie slovenských inkasných spoločností, tak nám potvrdili naše závery. Cítia sa byť na exekúciách v novom režime stratoní o približne 20 až 30 %.

Z JUDIKATURY ÚSTAVNÍHO SOUDU

Rubriku připravila
Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
asistentka soudce Ústavního soudu

Zastavení exekučního řízení a náklady exekuce

usnesení sp. zn. II. ÚS 1778/20 ze dne 8. 9. 2020
§ 89 exekučního řádu

V dané věci stěžovatel jakožto soudní exekutor projevil nesouhlas s nákladovým rozhodováním soudů v případech, kdy bylo exekuční řízení zastaveno z důvodu neplatné rozhodčí doložky. Konkrétně stěžovatel v rozhodnutí o zastavení exekuce zavázal k náhradě nákladů exekuce oprávněnou, na jejíž straně spatřoval zavinění za zastavení exekuce. Tento nákladový výrok však odvolací soud změnil tak, že stěžovatel nemá právo na náhradu nákladů exekuce. Odvolací soud dospěl k závěru, že pokud bylo předmětné exekuční řízení zahájeno již 28. 4. 2011, tedy před datem, od kterého lze dovozovat vědomost oprávněné o tom, že takové neplatné rozhodčí doložky nemohou založit pravomoc rozhodce k vydání exekučního titulu ve smyslu § 40 odst. 1 exekučního řádu (tj. před 11. 5. 2011), potom lze uzavřít, že si oprávněná v době zahájení exekučního řízení v dané věci nemohla být vědoma rizika možného zastavení exekuce pro absenci vykonatelného exekučního titulu.

Ústavní soud shledal odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu za ústavně konformní a srozumitelné. Podle Ústavního soudu závěry odvolacího soudu nebylo možno považovat za tzv. extrémní ani vzhledem k argumentu, že nová oprávněná vstoupila do řízení až po datu 11. 5. 2011. Právě proto, že nová oprávněná jako procesní nástupce vstupuje do práv a povinností své předchůdkyně (původní oprávněné) a přijímá stav řízení, jaký tu je v době jejího nástupu do řízení, bylo třeba posoudit právní následky zastavení exekučního řízení bez ohledu na změnu účastníků.

Přihláška odměny exekutora do insolvenčního řízení v případě, že nebylo nic vymoženo

nález sp. zn. III. ÚS 1231/20 ze dne 6. 10. 2020
§ 87, § 89, § 90 exekučního řádu
§ 414 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení
§ 270, § 271 o. s. ř.

Stěžovatel byl jako soudní exekutor pověřen k vedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky. Ještě před tím, než stihl cokoli vymoci (respektive, než tak stihl učinit soudní exekutor, který před ním vykonával exekutorský úřad, do něhož byl stěžovatel později jmenován), však bylo proti povinnému zahájeno insolvenční řízení. Podle § 101 odst. 1 písm. c) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, tak nebylo možné provést exekuci. Vzhledem k povolení řešení úpadku dlužníka oddlužením zároveň nešlo vyloučit, že insolvenční soud rozhodne podle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona o splnění oddlužení a o osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny. Takovéto osvobození by se podle § 414 odst. 2 insolvenčního zákona vztahovalo i na věřitele, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak učinit měli.

V dané věci proto soudní exekutor přihlásil do insolvenčního řízení svoji pohledávku vůči dlužníkovi ve výši 7 865 Kč, která sestávala z odměny exekutora ve výši 3 000 Kč a náhrady hotových výdajů ve výši 3 500 Kč, obou zvýšených o daň z přidané hodnoty. Insolvenční správce dlužníka tuto pohledávku uznal, pokud jde o částku 4 235 Kč. V rozsahu zbylé částky 3 630 Kč ji popřel, neboť nárok na odměnu vzniká soudnímu exekutorovi jen v případě, že vymůže pohledávku nebo její část.

Soudní exekutor v návaznosti na to podal proti insolvenčnímu správci dlužníka žalobu o určení pravosti popřené pohledávky. Této žalobě Krajský soud v Českých Budějovicích (dále jen „krajský soud“) vyhověl, když určil, že pohledávka soudního exekutora byla přihlášena po právu i co do částky 3 630 Kč. Jmenovaný soud se ve svém rozhodnutí přiklonil k právnímu názoru obsaženému v nálezu Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3250/14 ze dne 1. 7. 2016. Z něj vyplývá, že pokud soudnímu exekutorovi, který nic nevymohl, náleží odměna, byť v minimální výši, jestliže mu zaniklo pověření exekutora k vedení exekuce rozhodnutím soudu o vyloučení exekutora nebo zastavením exekuce nebo změnou exekutora, pak mu tato odměna musí náležet i tehdy, kdy jeho pověření k vedení exekuce nezanklo, po dobu insolvenčního řízení proti povinnému v něm však nebylo možné pokračovat. Soudní exekutor má tak podle nálezu sp. zn. IV. ÚS 3250/14 vůči dlužníkovi právo na náhradu nákladů exekuce, včetně odměny v minimální výši, již v době, kdy byl pověřen provedením exekuce, a to bez ohledu na to, že jím do doby zahájení insolvenčního řízení nebylo v rámci exekuce vymoženo žádné plnění a zároveň nebyl vydán příkaz k úhradě nákladů exekuce. Tuto pohledávku přitom může přihlásit do insolvenčního řízení.

Výše zmíněné rozhodnutí krajského soudu bylo následně na podkladě odvolání insolvenčního správce dlužníka změněno rozsudkem Vrchního soudu v Praze (dále jen „vrchní soud“), který žalobu zamítl. V rámci svého

odlišného právního posouzení se vrchní soud opřel o právní názor Nejvyššího soudu vyslovený v jeho usnesení sp. zn. 21 Cdo 3182/2014 ze dne 23. 10. 2014, v souladu s nímž nevykonatelná pohledávka z titulu odměny soudního exekutora vzniká soudnímu exekutorovi v okamžiku, kdy při provádění exekuce vymohl pohledávku nebo její část. Podle § 5 odst. 1 exekučního tarifu je totiž, není-li dále stanoveno jinak, základem pro určení odměny za exekuci ukládající zaplacení peněžité částky výše exekutorem vymoženého plnění nezahrnujícího náklady exekuce a náklady oprávněného. Jestliže nebylo vymoženo žádné plnění, toto ustanovení stěžovateli právo na odměnu exekutora nezakládá. Vrchní soud neshledal ani žádnou jinou skutečnost, s níž by exekutorský tarif vznik odměny exekutora výslovně spojoval. Nedošlo k zániku oprávnění exekutora k vedení exekuce rozhodnutím soudu, ani k zastavení exekuce či změně exekutora, tedy k žádné ze skutečností, s nimiž § 11 odst. 2 exekutorského tarifu spojuje vznik práva na odměnu exekutora bez ohledu na vymožení plnění. Z těchto důvodů stěžovatel podle vrchního soudu neměl pohledávku, kterou by mohl uplatnit v rámci insolvenčního řízení. Vrchní soud se v rámci odůvodnění svého rozhodnutí zabýval též nálezem Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3250/14, přičemž v otázce jeho výkladu odkázal na usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1739/19 ze dne 28. 1. 2020. Podle tohoto usnesení Ústavní soud v předmětném nálezu rozhodoval za stavu, kdy dlužníkovi bylo v insolvenčním řízení přiznáno osvobození od placení zbytku dluhů a teprve následně došlo k zastavení exekučního řízení. Jak ale dále vyplývá z uvedeného usnesení, jestliže není známo, jak insolvenční řízení dopadne, pak obstojí závěr, že stěžovatel se eventuálně může domáhat své pohledávky po skončení insolvenčního řízení po dlužníkovi. Pro případ, že by tomu tak nakonec nebylo, Ústavní soud podotkl, že soudní exekutor nese riziko spočívající v tom, že nemusí být uspokojeny jeho nároky. Dodal však, že toto riziko je odůvodněno a do značné míry kompenzováno v podstatě monopolním postavením soudního exekutora při provádění exekucí. Podle vrchního soudu obdobná situace panovala i v projednávané věci, v níž nebylo, s ohledem na problematické plnění povinností ze strany dlužníka, vyloučeno, že dojde ke zrušení schváleného oddlužení a zastavení insolvenčního řízení a dlužníkovi nebude přiznáno osvobození od placení zbytku dluhů. Za takového stavu věci by exekutorovi nic nebránilo v tom, aby v exekučním řízení pokračoval.

Ústavní soud s výše popsaným posouzením věci, jež učinit vrchní soud, nesouhlasil. Zdůraznil, že výklad a použití podústavního práva, nebrání-li tomu případný rozpor s ústavním pořádkem, má v rozsahu, v jakém to jde, umožňovat naplnění účelu, který právní norma sleduje. Podle Ústavního soudu právní závěry obsažené v nálezu sp. zn. IV. ÚS 3250/14 nutno vykládat tak, že § 90 odst. 1 exekučního řádu stanovil soudnímu exekutorovi právo na odměnu, přičemž exekuční tarif jako podzákonný právní předpis měl jen stanovit její výši a způsob jejího

určení. S tímto požadavkem není v rozporu, že exekuční tarif odvíjí vznik práva na odměnu exekutora od různých skutečností, které mohou nastat v průběhu exekuce, pokud takto stanovené podmínky vzniku tohoto práva ve svém důsledku neznamenají jeho popření. Samo o sobě tudíž nepředstavuje problém, že právo na odměnu exekutora může vzniknout jak v průběhu exekuce vymožením určitého plnění, tak až v závěru exekuce spolu s jejím zastavením, není-li v jejím průběhu vymoženo ničeho. Jestliže však § 11 odst. 2 exekučního tarifu předpokládá, že soudní exekutor, který v exekuci nic nevymohl, bude mít právo na odměnu až v případě zastavení exekuce, neznamená to, že lze toto právo soudnímu exekutorovi odepřít ve srovnatelné situaci, která se liší pouze tím, že zastavení exekuce předcházelo oddlužením, které, jak vyplývá z nálezu sp. zn. IV. ÚS 3250/14, vylučuje možnost následného rozhodnutí o úhradě nákladů dříve zahájené exekuce. Schválení oddlužení je skutečností, kterou soudní exekutor nemůže v průběhu exekuce nijak ovlivnit, a proto mu ji z hlediska jeho práva nelze přičíst k tíži. Neřeší-li exekuční tarif tuto situaci výslovně, pak je nutno v těchto případech nevykonatelnou pohledávku soudního exekutora dovozovat přímo z § 90 odst. 1 exekučního řádu, a to za analogického použití § 11 odst. 2 exekučního tarifu, a vznik práva dovodit nejpozději od rozhodnutí, kterým byl zjištěn úpadek dlužníka a povoleno oddlužení.

Ústavní soud vyjádřil přesvědčení, že vrchní soud měl z těchto důvodů uznat pravost pohledávky stěžovatele. Jeho odlišný výklad vlastně znamená, že bude-li schváleno oddlužení, soudní exekutor nebude moci příkazem k úhradě nákladů exekuce uložit povinnému povinnost k zaplacení odměny exekutora, protože odpovídající pohledávka mu měla zaniknout již oddlužením. Současně ale před schválením oddlužení soudní exekutor nebude moci přihlásit svou pohledávku do insolvenčního řízení, protože ještě neměla nastat skutečnost, se kterou exekuční tarif spojuje právo na odměnu exekutora, a stále není postaveno najisto, zda k oddlužení dojde, nebo nikoli. Soudní exekutor tak sice podle exekučního řádu bude mít právo na odměnu, to však v předmětné situaci nebude moci nijak uplatnit. Jakýkoli jeho postup bude vyhodnocen buď jako „předčasné“, nebo jako „opožděné“ uplatňování jeho práva, což ho staví do neřešitelné pozice. Je zřejmé, že takovýto výklad je v rozporu s požadavkem na předvídatelnost a srozumitelnost práva, jenž vyplývá z principu právního státu podle čl. 1 odst. 1 Ústavy, pročež neobstojí z hlediska obecně uznávaných metod výkladu právních norem a v posuzovaném případě vedl k porušení základního práva stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. S ohledem na to, že tím fakticky došlo k odepření práva stěžovatele na odměnu, jež je součástí zákonem vymezených podmínek podnikání soudních exekutorů, bylo odepřením soudní ochrany rovněž porušeno jeho právo podnikat podle čl. 26 odst. 1 Listiny.

Dle Ústavního soudu na těchto závěrech nemění nic ani poukaz na podnikatelské riziko spojené s výkonem

exekutorského úřadu. Lze samozřejmě připustit, že výkon některých činností, které jsou ve veřejném zájmu a za něž nenáleží odměna, může být soudnímu exekutorovi kompenzován jiným způsobem, zejména odměnou za výkon jiných činností při současném omezeném počtu exekutorů působících na trhu. Jde o zákonem provedené nastavení rámce výkonu jejich podnikatelské činnosti, které předpokládá čl. 26 odst. 1 a 2 Listiny. Jak již bylo ale uvedeno výše, je třeba rozlišovat mezi tím, kdy zákonem stanovené právo exekutora na odměnu nebude uspokojeno ze strany povinného (například z důvodu, že nemá žádný majetek), což je právě případ, v němž lze spatřovat zmíněné podnikatelské riziko, a kdy zákonem stanovené právo nelze v soudním nebo jiném řízení účinně vůbec uplatnit, což je stav, který z hlediska práva na soudní a jinou právní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny nemůže obstát.

Odklad a zastavení exekuce

*usnesení sp. zn. IV. ÚS 2605/20 ze dne 20. 10. 2020
§ 54, § 55 exekučního řádu*

V dané věci stěžovatel jakožto povinný navrhl odklad a zastavení exekuce vedené pro dlužné a běžné výživné placené k rukám matky poté, co nezletilí byli na podkladě předběžného opatření umístěni do ústavního zařízení. Stěžovateli i matce nezletilých bylo vyměřeno ošetřovné každému po 1 000 Kč měsíčně, přičemž stěžovateli za tohoto stavu předběžným opatřením nebylo výživné nijak upraveno. Okresní soud výše uvedeným návrhům stěžovatele vyhověl s odůvodněním, že matka o nezletilé nepečuje, v čemž lze spatřovat změnu poměrů, pro kterou je nutno důvodně předpokládat nové rozhodnutí o výživě nezletilých. Předběžné opatření podle okresního soudu je účinné od okamžiku vykonatelnosti a ruší účinky dosavadních rozhodnutí v rozsahu, v nichž se jich dotýká. Rozhodnutí okresního soudu bylo následně částečně změněno odvolacím soudem (Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci), jenž návrh na zastavení exekuce zamítl. Krajský soud v odůvodnění odkázal na nálezy Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 961/11 ze dne 13. 1. 2011, z něž vyplývá závěr, že z rozhodnutí o změně péče o dítě nelze implicitně dovozovat změnu úpravy vyživovací povinnosti. Umístění nezletilých do ústavního zařízení sice považoval za změnu poměrů, nicméně nařízením předběžného opatření nedošlo k pozastavení povinnosti stěžovatele hradit výživné ani ke změně způsobu placení výživného k rukám matky.

Ústavní soud v postupu krajského soudu (potažmo soudního exekutora, který při vedení exekuce postupoval mimo jiné pozastavením řídičského oprávnění stěžovatele) porušení práv stěžovatele nespatořoval. Stěžovatel se podle Ústavního soudu snažil zvrátit účinky exekučního titulu, což v exekučním řízení není možné. Obecným soudům proto nezbylo, než vycházet z pravomocného a vykonatelného rozsudku nalézacího soudu, jenž stěžovateli stanovil povinnost platit výživné k rukám matky.

JUDIKATURA V EXEKUČNÍCH VĚCECH

Mgr. David Hozman

odborný asistent
Vysoká škola finanční a správní

1. Procesní nástupnictví

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 387/2020 ze dne 29. 7. 2020

k ustanovení § 36 exekučního řádu

Vlastní rozsah, v jakém dědicové z titulu dědictví vstupují do vykonávacího řízení, odvolací soud vázal na velikost dědici nabytých spoluvlastnických podílů k nemovitým věcem. Zdůraznil, že teprve při dražbě nemovitých věcí bude zjištěno, jaká je skutečná cena spoluvlastnického podílu. Protože proti povinným není vedena exekuce, v níž lze postihnout i jiný majetek dědiců, ale nařízení je výkon rozhodnutí prodejem konkrétních nemovitých věcí, které dědicové dědictvím nabyly, přičemž prodejem těchto věcí v dražbě nemůže být hodnota dědictví překročena a z výtěžku dražby lze oprávněnou uspokojit.

Způsob určení rozsahu vstupu povinných do řízení vychází ze skutečnosti, že dědicové využili práva výhrady soupisu pozůstalosti podle ustanovení § 1674 až § 1676 občanského zákoníku. Ačkoli zásadně dědici odpovídají za dluhy zůstavitele bez omezení, výhrada soupisu jim umožňuje, aby odpovídali pouze do výše ceny nabytého dědictví. Je-li více dědiců a uplatní-li výhradu soupisu, odpovídají toliko do výše ceny jimi nabytého dědického podílu. Na druhé straně je třeba mít na zřeteli, že věřitelé – jelikož nejsou účastníky dědického řízení – nejsou vázáni v dědickém řízení stanovenou obvyklou cenou pozůstalosti či obvyklou cenou dědického podílu (bude-li prokázána jiná „obvyklá“ cena majetku zůstavitele, může být zvýšena odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele).

Veškeré tyto principy „limitovaného“ nabytí dědictví v důsledku uplatněného práva výhrady soupisu odvolací soud napadeným usnesením respektoval, neboť výrokem stanovený rozsah odpovědnosti do řízení vstupujících dědiců za dluhy zůstavitele koresponduje s výsledkem dědického řízení (neodporuje-li současně důsledkům uplatněného práva výhrady soupisu pozůstalosti), předchází případné a v principu opodstatněné námitce oprávněného (věřitele) ohledně výše obvyklé ceny podílu určené v dědickém řízení a v neposlední řadě odráží specifika prováděného způsobu výkonu rozhodnutí.

Odpovědnost za vymáhanou pohledávku (dluh zůstavitele) do vykonávacího řízení vstupujících dědiců vůči oprávněnému se fakticky projeví až po dosažení nevyššího podání dražby a (následně) při rozvrhu výtěžku prodeje výkonem rozhodnutí dotčených a dědictvím nabytých nemovitých věcí. Z formulace výroku napadeného usnesení odvolacího soudu je nepochybné, že dědicové budou za závazek zůstavitele vůči oprávněné odpovídat pouze v poměrech jimi dědictvím nabytého podílu dotčených nemovitých věcí do výše reálné (tržní) ceny věci, kterou při vstupu dědiců do řízení se zřetelem k využití právu na výhradu soupisu nelze předjímat.

2. Exekuční titul

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1453/2020 ze dne 21. 7. 2020

k ustanovení § 40 odst. 1 písm. d) exekučního řádu

Na vztah účastníka, kterým je právnická osoba, a osoby za něj procesně jednající – pro posouzení existence možné kolize mezi zájmem účastníka a zájmem osoby za něj procesně jednající – je třeba aplikovat ustanovení § 21 odst. 4 občanského soudního řádu.

Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný podle notářského řádu je v souladu s ustanovením § 40 odst. 1 písm. d) exekučního řádu titulem pro exekuci nebo soudní výkon rozhodnutí a exekuční soud je při pověření soudního exekutora a nařízení exekuce povinen zkoumat, zda notářský zápis se svolením k vykonatelnosti obsahuje formální náležitosti stanovené zákonem.

Pokud při podpisu notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti byly zájmy povinného a jejího jednatele rozporné s ohledem na blízký vztah jednatele a oprávněného, jednání jednatele za povinnou (svolení k vykonatelnosti notářského zápisu) proto bylo neúčinné a exekuci je třeba zastavit.

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 3312/2019 ze dne 23. 6. 2020

k ustanovení § 40 odst. 1 písm. e) exekučního řádu

V případě, že je exekuce vedena podle exekučního řádu (ve znění účinném ode dne 1. 1. 2013), tak je k zachování pětileté lhůty k nařízení exekuce stanovené v ustanovení § 108 odst. 4 správního řádu, aby exekuční příkaz nabyl právní moci.

Podle ustanovení § 108 odst. 4 správního řádu exekuční správní orgán může exekuci nařídit nejpozději do 5 let a provádět ji nejpozději do 10 let poté, co měla být

povinnost splněna dobrovolně. Podle ustanovení § 44 odst. 3 exekučního řádu, ve znění účinném do dne 31. 12. 2012, soud usnesením nařídí exekuci a jejím provedením pověří soudního exekutora do 15 dnů, jestliže jsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro nařízení exekuce, jinak návrh zamítne. Soud nařídí exekuci, aniž by stanovil, jakým způsobem má být exekuce provedena. Podle ustanovení § 47 odst. 2 exekučního řádu, ve znění účinném ode dne 1. 1. 2013, má exekuční příkaz účinky nařízení výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu.

Předmětná exekuce byla zahájena (exekuční návrh došel exekutorovi) dne 17. 12. 2018 (tedy až po novele exekučního řádu účinné od 1. 1. 2013). Ustanovení § 47 odst. 2 exekučního řádu pak jednoznačně stanoví, že exekuční příkaz má účinky nařízení výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu. Tato rovnost znamená, že všude tam, kde procesní (a jiné) předpisy spojují určité právní účinky s tím, že bylo vydáno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí postihující určitý majetek nebo určující způsob výkonu rozhodnutí, nastávají vydáním exekučního příkazu stejné právní následky.

Jedná se o specifické vyjádření principu uvedeného v ustanovení § 130 exekučním řádu, neboť na rozdíl od usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí soud pověřil exekutora vedením exekuce bez bližší specifikace, jakým způsobem bude exekuce prováděna, což určuje soudní exekutor až v exekučním příkazu, a tím dovršuje proces zahájení exekuce ve vztahu k určitému způsobu provedení.

3. Vedení exekuce

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1592/2020 ze dne 27. 7. 2020

k ustanovení § 7 a 46 exekučního řádu

Skutečnost, že povinnému nebyla soudním exekutorem sdělena výše vymáhané pohledávky, není důvodem pro zastavení exekuce.

Je však třeba zdůraznit, že soudní exekutor je odpovědný za vedení exekuce a je povinen kdykoli na žádost povinného sdělit částku zbývající k úhradě vymáhané pohledávky, včetně vyčíslení příslušenství, nákladů oprávněného a nákladů exekuce. Neučiní-li tak, není to ovšem důvodem pro zastavení exekuce. Nápravu lze v souladu s ustanovením § 7 exekučního řádu zjednat prostřednictvím dohledu nad exekuční činností – státního dohledu či dohledu Exekutorské komory České republiky – jenž je prováděn též na základě písemných podnětů právnických a fyzických osob (tedy i povinného).

Nad rámec uvedeného Nejvyšší soud dodává, že pokud v průběhu exekučního řízení povinný zaplatí na účet

soudního exekutora jistinu, její příslušenství, náklady oprávněného a náklady exekuce, jedná se o vymožené plnění a taková platba není důvodem pro zastavení exekuce. Zastavením exekuce se totiž ukončuje provedení exekuce dříve, než byla vymáhaná povinnost stanoveným způsobem skutečně vymožena, a z jiných důvodů než proto, že by splnění vymáhané povinnosti bylo dosaženo úkony učiněnými při provedení exekuce.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 52/2020 ze dne 24. 6. 2020

k ustanovení § 48 exekučního řádu

Pokud soudní exekutor v exekučním příkazu přímo nevyčíslil úrok z prodlení, když na jistinu již bylo plněno, nezakládá tato skutečnost důvod k zastavení exekuce.

Podle ustanovení § 48 písm. e) exekučního řádu v písemném vyhotovení exekučního příkazu soudní exekutor uvede označení povinnosti, která má být exekucí vymožena. Skutečnost, že soudní exekutor v exekučním příkaze uvedl, že exekuce srážkami ze mzdy povinného se provede pro vymožení příslušenství, tj. úroků z prodlení 12,95 % ročně z částky 173 809 Kč ode dne 20. 7. 2002 do dne zaplacení, nákladů nalézacího řízení a předběžných nákladů exekuce, aniž by přímo vyčíslil částku – tj. výši příslušenství, byla-li již jistina zaplacená, nelze spojovat s nepřezkoumatelností takového exekučního příkazu, jež by měla vést k zastavení exekuce. Byť se jedná o pochybení soudního exekutora, je na druhé straně jeho povinností po zjištění takové vady výši příslušenství vyčíslit, popřípadě kdykoliv na žádost povinného má povinnost mu výši vymáhané částky sdělit, neboť je to soudní exekutor, kdo provádí nucený výkon rozhodnutí a je za průběh řízení zodpovědný.

usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. 14 Co 119/2020 ze dne 25. 6. 2020

k ustanovení § 55c exekučního řádu

Odvolání odeslané prostřednictvím provozovatele poštovních služeb k doručení soudnímu exekutorovi, který napadené usnesení vydal, na adresu, která není adresou sídla tohoto soudního exekutora, jež se z tohoto důvodu jako nedoručené vrátí zpět odesílateli, nemůže mít účinky řádné a včas podané odvolání. Za situace, kdy byl odvolatel v záhlaví odvoláním napadeného usnesení řádně poučen o tom, jaká je adresa sídla soudního exekutora, který usnesení vydal, jde uvedení jiné adresy na zásilce, v níž bylo odvolání předáno k poštovní přepravě, k tíži odvolatele.

Podle ustanovení § 55c odst. 1 exekučního řádu proti rozhodnutí soudního exekutora může účastník řízení

podat odvolání. Podle odst. 4 věty první téhož ustanovení odvolání lze podat do 15 dnů od doručení písemného vyhotovení rozhodnutí u soudního exekutora, proti jehož rozhodnutí odvolání směřuje. Podle § 55b odst. 4 exekučního řádu stanoví-li tento zákon, že má být úkon učiněn u soudního exekutora, lhůta zůstává zachována, je-li úkon učiněn u exekučního soudu, který podání neprodleně zašle soudními exekutorovi.

Povinný sice své odvolání proti usnesení o procesním nástupnictví předal k poštovní přepravě v otevřené odvolací lhůtě, a jako adresáta této zásilky uvedl soudního exekutora (akademický titul, jméno a příjmení soudního exekutora), který tímto odvoláním napadené usnesení vydal, avšak zaslal jej na adresu sídla do řízení vstupující oprávněně. Povinný tak učinil přesto, že jak na obálce, v níž mu bylo jeho odvoláním napadené usnesení doručeno, tak především v záhlaví tohoto usnesení, bylo zcela jasně, srozumitelně a jednoznačně uvedeno sídlo soudního exekutora.

4. Zastavení exekuce

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2020/2020 ze dne 21. 7. 2020

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu

V projednávané věci je exekuce realizována srážkami z příjmu povinného, tedy nejde o situaci, kdy by nebyl zjištěn žádný postižitelný majetek povinného, a z tohoto důvodu lze očekávat, že exekuce i v tomto případě splní zákonem stanovený účel a není dán důvod pro její zastavení ve smyslu ustanovení § 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu. Úspěšnost uvedeného způsobu vedení exekuce je však s ohledem na datum vydání exekučního příkazu předčasné hodnotit.

Argumenty týkající se dlouhodobého bezúspěšného vedení exekuce jsou irelevantní s ohledem na to, že po dobu více než 11 let bylo exekuční řízení přerušeno z důvodu konkursu vedeného proti povinnému. Odvolací soud a soud prvního stupně dospěly ke správnému závěru, že ani větší počet vedených exekucí není důvodným argumentem pro zastavení exekuce, protože tím by došlo toliko ke znevýhodnění oprávněného, který by tak ztratil výhodu svého pořadí.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1655/2020 ze dne 1. 7. 2020

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Odvolací soud postupoval správně, dospěl-li s ohledem na povahu daného závazku a při zohlednění reparační,

satisfakční i sankční funkce úroku z prodlení k závěru, že přiměřenou výší vymáhaného úroku z prodlení je v projednávané věci 0,2 % denně z dlužné částky, přičemž nárok oprávněného na úrok z prodlení ve výši 0,8 % denně shledal protiústavním a v tomto rozsahu výkon rozhodnutí částečně zastavil.

Ujednání o výši úroku z prodlení podle ustanovení § 39 (starého) občanského zákoníku lze posoudit z hlediska souladu nebo rozporu dohodnuté výše úroku z prodlení s dobrými mravy toliko jako platné či neplatné (tzn. bez možnosti shledat je neplatné jen co do výše rámec dobrých mravů přesahující), s tím, že při neplatnosti dohody o výši úroku z prodlení poté nastupuje nárok na zákonný úrok z prodlení.

Uvedené závěry nejsou v projednávané věci relevantní, neboť se jedná o případy, kdy byla posuzována platnost úroků z prodlení v nalézacím řízení a nemožnost jejich moderace (pro případ i jen jejich částečné neplatnosti), a nikoli v řízení o výkonu rozhodnutí (exekuce), ve které je možné v rámci částečného zastavení prováděného výkonu rozhodnutí (exekuce) dospět k závěru, že rozhodnutím soudu v nalézacím řízení přiznané příslušenství pohledávky již odporují právním zásadám demokratického státu.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1714/2020 ze dne 7. 7. 2020

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Poplatek z prodlení stanovený v ustanovení § 2 odst. 2 nařízení vlády č. 142/1994 Sb. ve výši 2,5 promile denně z dlužné částky, nejméně však 25 Kč za každý i započatý měsíc prodlení (tj. 91,25 % ročně), je sám o sobě citelnou majetkovou sankcí, avšak jeho výši nelze považovat za nepřiměřenou nebo odporující dobrým mravům. Od těchto závěrů není důvodu se odchýlovat ani v posuzované věci, je-li zcela pochopitelné (a legitimní), že exekucním titulem přiznaný poplatek z prodlení vycházel z tehdy (v době vzniku vymáhané pohledávky s příslušenstvím) platné právní úpravy.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1751/2020 ze dne 1. 7. 2020

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Z ustanovení § 159a odst. 1 občanského soudního řádu plyne, že výrok pravomocného rozsudku je závazný jen pro účastníky řízení, nestanoví-li zákon jinak. Vůči tomu, kdo nebyl účastníkem řízení a u něhož ani zákon

nestanoví, že by pro něj bylo pravomocné rozhodnutí soudu závazné, nepůsobí. Taková osoba pak může uplatňovat svá práva bez zřetele k tomu, jak o nich bylo pravomocně rozhodnuto v jiném řízení, a ani soud nemůže vůči ní vycházet ze závěru, že o nich bylo v jiném řízení pravomocně rozhodnuto.

V projednávané věci založil odvolací soud své rozhodnutí na závěrech vyplývajících z jiného rozsudku soudu o neplatnosti postupní smlouvy, když uvedl, že je ve smyslu ustanovení § 159a odst. 4 občanského soudního řádu tímto rozsudkem vázán. Tento postup odvolacího soudu však nemůže obstát, neboť oprávněná ani povinný nebyli účastníky tohoto řízení o neplatnosti postupní smlouvy.

Původní věřitel uzavřel dne 10. 9. 2009 předmětnou smlouvu o postoupení pohledávek za povinným, následně postupník dne 23. 11. 2009 postoupil tuto pohledávku na původního oprávněného, který pohledávku již v rámci exekučního řízení dne 7. 3. 2013 postoupil na nynějšího oprávněného, a proto nelze ani konstatovat, že by oprávněný a povinný byli právními nástupci účastníků řízení o neplatnosti postupní smlouvy. Rozsudek soudu tak mezi účastníky tohoto exekučního řízení nevytvořil překážku věci pravomocně rozsouzené ve smyslu ustanovení § 159a odst. 4 občanského soudního řádu a odvolací soud byl povinen si jako předběžnou otázku sám posoudit platnost postupní smlouvy.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1851/2020 ze dne 21. 7. 2020

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Jestliže soud dospěje k závěru, že hmotněprávní úkon, který je obsahem notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, je absolutně neplatným, je nutné exekuci zastavit v celém jejím rozsahu a nikoliv jen částečně.

Nařídí-li soud podle notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti výkon rozhodnutí, ačkoliv oprávněný nemá na vymáhané plnění podle hmotného práva nárok, je to důvodem k zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu. V řízení o návrhu povinného na zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu podaného z uvedeného důvodu tedy soud musí posoudit, zda hmotněprávní úkon, jenž je podkladem pro notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, který je exekucním titulem, je či není neplatný.

Jestliže je v exekucním řízení zjištěno, že hmotněprávní úkon, který je obsahem notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, je absolutně neplatným, je nutné

exekuci zastavit v celém jejím rozsahu a nelze ji ponechat v běhu pouze v její části (zastavit částečně podle ustanovení § 268 odst. 4 občanského soudního řádu). Shora uvedené vyplývá z toho, že předmětná úvěrová smlouva jakožto hmotněprávní podklad pro sepis notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti byla posuzovaná nejen s ohledem na její příslušenství, ale i k okolnostem, které vedly k jejímu uzavření (s ohledem na výše popsaný formální charakter notářského zápisu) a soudy shledaly, že je jako celek pro svůj lichevní charakter neplatná.

5. Postižení jiných majetkových práv

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 2304/2019 ze dne 11. 5. 2020

k ustanovení § 320 občanského soudního řádu

Má-li věřitel vykonatelnou pohledávku proti příjemci nebo přihlašovatel, kteří požádali o vydání předmětu úschovy, avšak předmět úschovy jim dosud nebyl vydán, může se věřitel domáhat též uspokojení z předmětu úschovy; nejde ovšem o právo k předmětu úschovy, jak ho má na mysli řízení o úschovách, a způsobilým právním prostředkem tu proto není žaloba ve smyslu ustanovení § 299 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních, ale jen návrh na nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) postižením majetkových práv příjemce nebo přihlašovatele podle ustanovení § 320 občanského soudního řádu.

6. Prodej movitých věcí

rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 1330/2020 ze dne 9. 9. 2020

k ustanovení § 326 občanského soudního řádu a § 13 zákona č. 82/1998 Sb.

Soudní exekutor může sepsat silniční motorové vozidlo do soupisu movitých věcí, ačkoliv je mu při soupisu předložen technický průkaz osvědčující vlastnictví třetí osoby, pouze tehdy, má-li důvodné pochybnosti o pravdivosti údajů v technickém průkazu.

Soupis movitého majetku povinného probíhal v místě výkonu jeho zaměstnání (v provozovně žalobkyně). Soudní exekutor tak mohl důvodně předpokládat, že se na tomto místě bude nacházet rovněž majetek žalobkyně nebo majetek, který má žalobkyně v užívání.

Ústavní soud v nálezu sp. zn. II. ÚS 1463/11 ze dne 23. 8. 2012, v nálezu sp. zn. II. ÚS 561/12 ze dne 23. 8. 2012 a v usnesení sp. zn. III. ÚS 812/06 ze dne 11. 3. 2008 uvedl, že: „... otázku vlastnických práv k vozidlu lze určit

rychle a jednoduše, neboť vlastnictví k vozidlu podléhá registraci příslušnými orgány státu a je prokazováno veřejnou listinou (technickým průkazem, osvědčením o registraci vozidla)...“.

Pokud žalobkyně i povinný tvrdili, že předmětné vozidlo není ve vlastnictví povinného, ale ve vlastnictví leasingové společnosti (přičemž žalobkyně předmětné vozidlo užívá jako leasingový nájemce) a své tvrzení na místě doložili malým technickým průkazem, dokladem o pojištění vozidla a rovněž leasingovou smlouvou, měl soudní exekutor tyto skutečnosti vzít v úvahu. Jestliže předmětné vozidlo přesto pojal do soupisu movitých věcí a zajistil je (čímž žalobkyni znemožnil jeho další užívání), dopustil se nesprávného úředního postupu ve smyslu § 13 odst. 1 věta první zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

7. Prodej nemovitých věcí

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 40/2020 ze dne 1. 7. 2020

k ustanovení § 336a odst. 2 občanského soudního řádu

Soud (soudní exekutor) na základě znaleckého posudku o ocenění prodávané nemovité zástavy a jejího příslušenství, provedeného obvyklou cenou ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, v usnesení kromě označení prodávané zástavy a jejího příslušenství určí výslednou cenu nemovitých věcí a jejich příslušenství, kterých se týká prodej zástavy, a jednotlivá soudu oznámená nebo jinak známá věcná břemena, výměnky a nájemní, pachtovní či předkupní práva, která prodejem v dražbě nezaniknou. Věcná břemena, výměnky a nájemní, pachtovní či předkupní práva, která prodejem v dražbě nezaniknou, se samostatně neoceňují (jejich hodnota se projeví ve výsledné ceně prodávané zástavy a jejího příslušenství) a přecházejí na vydražitele.

Jde-li však o nájemní či pachtovní právo, výměnek nebo právo odpovídající věcnému břemeni, může soud (soudní exekutor) v usnesení rozhodnout o jejich zániku v případě, že jsou splněny předpoklady kumulativně uvedené v ustanovení § 336a odst. 2 občanského soudního řádu. Kdyby totiž i takové tzv. excesivní závady měly přejít na vydražitele, bylo by uspokojení zástavního věřitele z výtežku prodeje zástavy v rozporu se smyslem a účelem zajištění pohledávek prostřednictvím zástavního práva ztíženo, nebo dokonce znemožněno.

Jde o možnost (nikoli povinnost) soudu (soudního exekutora) rozhodnout o zániku nájemního či pachtovního práva, výměnku nebo práva odpovídajícího věcnému

břemenu, jsou-li (kumulativně) splněny předpoklady uvedené pod písmeny a) a b) tohoto ustanovení. Zákon tedy poskytuje soudu (soudnímu exekutorovi) prostor, aby v každém jednotlivém případě zvažil, zda je s ohledem na konkrétní okolnosti případu přiměřené, aby závada (nájemní či pachtovní právo, výměnek nebo právo odpovídající věcnému břemenu) zatěžující zastavenou nemovitou věc, již se výkon rozhodnutí (exekuce) týká a jež má být prodána v dražbě, zanikla.

Rozhodnutí o zániku nájemního či pachtovního práva, výměnku nebo práva odpovídajícího věcnému břemenu by však na druhou stranu nemělo poskytovat zástavnímu věřiteli (na úkor osob, v jejichž prospěch bylo toto právo zřízeno) neoprávněnou výhodu spočívající v tom, že bude prodejem zástavy bez spravedlivého důvodu dosaženo vyššího výtěžku, než jaký bylo možné očekávat při zřízení zástavního práva. Z výrazu „může“ obsaženého v ustanovení § 336a odst. 2 občanského soudního řádu tedy zároveň vyplývá předpoklad, že soud (soudní exekutor) o zániku nájemního či pachtovního práva, výměnku nebo práva odpovídajícího věcnému břemenu rozhodne po hlubší úvaze, kterou nelze omezit pouze na zjištění, že jsou kumulativně splněny podmínky uvedené v ustanovení § 336a odst. 2 o. s. ř. pod písmeny a) a b). Soud (soudní exekutor) musí vždy vzít v úvahu také konkrétní okolnosti, za kterých nájemní či pachtovní právo, výměnek nebo právo odpovídající věcnému břemenu zatěžující předmětnou nemovitou věc vzniklo, jakož i dobu, kdy toto právo vzniklo.

Zatěžují-li předmětnou nemovitou věc výměnek nebo právo odpovídající věcnému břemenu, lze totéž vztáhnout i na dílčí úvahu soudu (soudního exekutora) o tom, zda je splněna podmínka uvedená v ustanovení § 336a odst. 2 písm. a) občanského soudního řádu, tedy zda je věcné břemeno či výměnek zcela nepřiměřený výhodě oprávněného. Rovněž při této úvaze je třeba, aby soud (soudní exekutor) přihlédl též k době vzniku těchto závad, ke konkrétním okolnostem a důvodům jejich vzniku, jakož i k době vzniku pohledávky, jež má být uspokojena prodejem nemovité věci (zástavy), a zástavního práva, které k ní bylo zřízeno za účelem zajištění této pohledávky, popřípadě též k dalším okolnostem a podmínkám jejich vzniku. Teprve poté je úvaha soudu (soudního exekutora) o tom, zda má dojít k zániku výměnku nebo práva odpovídajícího věcnému břemenu, podložena natolik, aby soud (soudní exekutor) mohl učinit závěr o zániku tohoto věcného práva.

V projednávané věci soudní exekutor dospěl k závěru, že věcné břemeno bezúplatného a doživotního spoluužívání oceňované nemovitosti je zcela nepřiměřeně výhodě oprávněných a že existence tohoto věcného břemene výrazně omezuje možnost prodat nemovitou věc v dražbě. Závěr o splnění podmínek uvedených v ustanovení § 336a odst. 2 občanského soudního řádu odůvodnil tím,

že v oceňované nemovité věci nelze zřídit dvě samostatné domácnosti ani „vydraženou nemovitou věc řádně pronajmout“, že oprávnění z věcného břemene mají řádně zajištěné bydlení mimo oceňovanou nemovitou věc, mají zřízena věcná břemena s právem doživotního a bezplatného užívání, respektive spoluužívání, ke dvěma samostatným rodinným domům a že na adrese oceňované nemovitých věcí fakticky nebydlí a nejsou zde ani hlášení k trvalému pobytu. Odvolací soud se se závěry soudního exekutora ztotožnil a uzavřel, že bez ohledu na to, zda soudní exekutor správně dovodil, že oprávnění z věcného břemene toto svoje právo realizují výhradně prostřednictvím sousedního domu, kde mají věcné břemeno také zřízeno a kde mají i evidováno místo svého trvalého pobytu, je zřejmé, že požadavek na zachování možnosti uspokojování jejich bytových potřeb prostřednictvím exekucí dotčené nemovité věci je ve zřejmém nepoměru k postavení vlastníka nemovité věci.

Odvolací soud však nepřihlédl ke všem okolnostem případu, uvedl-li v odůvodnění svého rozhodnutí, že co se týká argumentace odvolatelů, že ke zřízení věcného břemene došlo v souvislosti s darováním předmětné nemovité věci, a to ještě před vznikem zde vymáhané pohledávky, z tohoto pohledu (účelovost jednání při zřízení věcného břemene) není na posouzení naplnění podmínek vymezených v ustanovení § 336a odst. 2 písm. a) občanského soudního řádu nahlíženo. Odvolací soud zejména nepřihlédl k době, kdy právo odpovídající věcnému břemenu vzniklo (zda se tak stalo předtím, než bylo zřízeno zástavní právo váznoucí na předmětných nemovitých věcech, nebo až poté, přičemž podle tvrzení dovolatelů věcné břemeno vzniklo čtrnáct a půl roku před tím, než bylo k nemovitým věcem povinného zřízeno zástavní právo zajišťující pohledávku oprávněného), k okolnostem a důvodům vzniku práva odpovídajícího věcnému břemenu (k tomu, že podle zjištění soudního exekutora bylo věcné břemeno zřízeno na základě darovací smlouvy a smlouvy o zřízení věcného břemene ze dne 25. 10. 1996, kdy oprávnění z věcného břemene darovali dotčené nemovité věci svému synovi – povinnému) a k době vzniku pohledávky, jež má být uspokojena prodejem předmětných nemovitých věcí, a zástavního práva, které k nim bylo zřízeno za účelem zajištění pohledávky oprávněného.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1569/2020 ze dne 28. 7. 2020

k ustanovení § 336c odst. 5 občanského soudního řádu

Procesní předpisy nesvěřují exekučnímu soudu pravomoc zrušit rozhodnutí soudního exekutora o stanovení dražebního roku. Pokud se dovolatelé domnívají, že postup soudního exekutora při nařízení dražebního jednání nebyl správný, mohou v mezích stanovených ustanovením § 336k občanského soudního řádu podat odvolání

proti rozhodnutí o příklepu, případně – pokud dražba dosud neproběhla – navrhnout zastavení exekuce, mají-li za to, že je dán některý ze zákonných důvodů, pro který vedení exekuce není přípustné.

V projednávané věci se ostatně povinný a jeho bývalá manželka v rámci jednoho podání domáhali odkladu exekuce, zastavení exekuce a zrušení rozhodnutí o dražebním roku. Exekuční soud o každém z návrhů rozhodl samostatným rozhodnutím a důvody, pro které navrhovatelé požadovali zrušení dražebního roku (dříve podaný návrh na odklad a zastavení exekuce a neaktuálnost znaleckého posudku), se soudy zabývaly v rozhodnutí o návrhu na odklad exekuce.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 27 Cdo 495/2020 ze dne 4. 8. 2020

k ustanovení § 336e, § 336k a 336o občanského soudního řádu

I. Jako dražitel se dražebního jednání (dražby) může zúčastnit ten, kdo se dostavil k dražebnímu jednání [popřípadě kdo se k dražbě prováděné elektronicky s využitím internetu zaregistroval a sdělil potřebné údaje ve smyslu § 336o odst. 2 písm. a) občanského soudního řádu] a zaplatil jistotu na účet soudu (soudního exekutora) tak, aby tato skutečnost mohla být soudem (soudním exekutorem) objektivně zjištěna bezprostředně před zahájením dražebního jednání.

Gramatickým výkladem § 336e odst. 2 věty třetí občanského soudního řádu by bylo možné dovodit, že pro závěr, zda lze přihlídnout k platbě jistoty na účet soudu (soudního exekutora), je podstatné, zjistil-li soud (soudní exekutor) před zahájením dražebního jednání dojití platby na účet, nikoliv to, mohl-li tuto skutečnost před zahájením dražebního jednání zjistit. Nicméně gramatický výklad představuje toliko prvotní přiblížení se textu právní normy obsažené ve vykládaném ustanovení.

Teleologický výklad citovaného ustanovení vede k závěru opačnému. Smyslem kontroly stavu účtu před zahájením dražebního jednání je zajistit, aby se dražebního jednání jako dražitelé zúčastnily pouze ty osoby, které zaplatily požadovanou jistotu. Účelem dražby nemovitých věcí ve vykonávacím (exekučním) řízení je uspokojení pohledávky oprávněného či dalších oprávněných v co nejvyšší míře. Přitom platí, že větší počet dražitelů zvyšuje pravděpodobnost prodeje nemovitých věcí i dosažení vyšší ceny.

Aby byla zajištěna účast co možná největšího počtu dražitelů, stanoví zákon jako nejzazší dobu, do které musí osoba mající zájem dražit zaplatit jistotu, samotný okamžik zahájení dražebního jednání. Soud (soudní exekutor) není oprávněn zákonem stanovenou dobu pro

zaplacení jistoty v dražební vyhlášce jakkoliv zkrátit, neboť by tím v rozporu s účelem dražby mohl snížit možný počet dražitelů, a tím i pravděpodobnost prodeje nemovitých věcí a učinění co možná nejvyššího podání.

Soud (soudní exekutor) je proto bezprostředně před zahájením dražebního jednání povinen zkontrolovat, zda a jaké dražební jistoty byly na účet připsány, nebrání-li mu v tom objektivní překážky.

II. Je-li v ustanovení § 336k odst. 4 občanského soudního řádu jako odvolací důvod uvedena vada spočívající v tom, že se odvolatel nemohl zúčastnit dražby, je nutno uzavřít, že odvolání proti usnesení o příklepu je podle ustanovení § 336k odst. 3 písm. b) občanského soudního řádu oprávněn podat nejen dražitel, který se zúčastnil dražebního jednání, nýbrž též dražitel, jenž se dražebního jednání nezúčastnil, neboť mu to nebylo soudem (soudním exekutorem) umožněno.

Gramatickým výkladem ustanovení § 336k odst. 3 písm. b) občanského soudního řádu by bylo možné dovodit, že možnost podat odvolání proti usnesení o příklepu mají pouze ti dražitelé, kteří se zúčastnili dražebního jednání (kterým byla umožněna účast na dražebním jednání), tedy nikoliv též další dražitelé, jimž nebyla soudem (soudním exekutorem) účast na dražebním jednání umožněna. I v tomto případě však gramatický výklad musí ustoupit zásadám, na nichž spočívá občanský soudní řád, zejména pak požadavku, aby byla zajištěna spravedlivá ochrana soukromých práv a oprávněných zájmů účastníků (ustanovení § 1 občanského soudního řádu).

Nejvyšší soud totiž neshledává žádný spravedlivý důvod, pro který by osobám, jimž jako dražitelům soud (soudní exekutor) v rozporu se zákonem neumožnil účast na dražebním jednání, měla být odepřena možnost obrany, jakou zákon přiznává ostatním účastníkům majícím v řízení obdobné postavení. Nelze připustit, aby dražitel, jehož právo bylo porušeno již tím, že se nemohl dražebního jednání zúčastnit, měl horší postavení než dražitel, jehož právo bylo porušeno až poté, co mu bylo umožněno se dražebního jednání zúčastnit.

III. Dražitel je osobou oprávněnou podat odvolání proti usnesení o příklepu pouze tehdy, uvede-li jako odvolací důvod to, že byl průběhem dražby zkrácen na svých právech.

Tak tomu bude zejména tehdy, byla-li mu soudem (soudním exekutorem) v rozporu se zákonem upřena možnost zúčastnit se dražebního jednání, popřípadě možnost činit v průběhu dražebního jednání podání, nebyl-li mu udělen příklep, ačkoliv učinil nejvyšší podání a byly u něj splněny další podmínky stanovené zákonem, popřípadě došlo-li v řízení k jiným vadám, v důsledku kterých dražitel nemohl řádně a informovaně vykonávat svá práva.

8. Střet exekučního a insolvenčního řízení

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2081/2020 ze dne 11. 8. 2020

*k ustanovení § 73a exekučního řádu
a § 109 odst. 1 a § 248 odst. 2 insolvenčního zákona*

Podle ustanovení § 109 odst. 1 písm. b) části věty před středníkem insolvenčního zákona platí, že se zahájením insolvenčního řízení se spojují tyto účinky: právo na uspokojení ze zajištění, které se týká majetku ve vlastnictví dlužníka nebo majetku náležejícího do majetkové podstaty, lze uplatnit a nově nabýt jen za podmínek stanovených tímto zákonem, to platí i pro zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitostech nebo exekutorského zástavního práva na nemovitostech, které bylo navrženo po zahájení insolvenčního řízení.

Podle ustanovení § 248 odst. 2 insolvenčního zákona nejde-li o zajištění poskytnuté podle § 41 nebo o právo věřitelů podle § 167 odst. 2, stávají se neúčinnými práva na uspokojení ze zajištění, která se týkají majetkové podstaty a která dlužníkovi věřitelé získali poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení; to platí i pro zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitostech nebo exekutorského zástavního práva na nemovitostech. Byl-li majetek sloužící k zajištění v této době také zpeněžen, náleží do majetkové podstaty výtěžek získaný zpeněžením a jeho nabyvatel je povinen jej do ní vydat na výzvu insolvenčního správce.

Na základě soudcovského zástavního práva na nemovitých věcech, které vzniklo (právní mocí soudního rozhodnutí o jeho zřízení) poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, aniž šlo o případ uvedený v ustanovení § 41 insolvenčního zákona, nenabývá věřitel právo na uspokojení pohledávky z takového zajištění bez zřetele k tomu, zda návrh na zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitých věcech podal před zahájením insolvenčního řízení nebo v jeho průběhu. Nabylo-li rozhodnutí soudu o nařízení výkonu rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva na nemovitých věcech náležejících do majetkové podstaty dlužníka právní moci poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, stává se právo věřitele na uspokojení z takového zajištění neúčinným od prohlášení konkursu na majetek dlužníka (ustanovení § 248 odst. 2 insolvenčního zákona).

Soudcovské zástavní právo na nemovitých věcech, které vzniklo (právní mocí soudního rozhodnutí) poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, na základě návrhu na jeho zřízení podaného před zahájením insolvenčního řízení, je na tom stejně jako jiné způsoby zajištění pohledávky, jejichž vznik nebyl dovršen k okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení.

Ke vztahu ustanovení § 109 odst. 1 písm. b) a c) a ustanovení § 248 odst. 2 insolvenčního zákona lze v této souvislosti doplnit, že první z označených ustanovení pouze nedovoluje „nabytí“ a „uplatnění“ zajištění v insolvenčním řízení, kdežto (pozdější) prohlášení konkursu na majetek dlužníka činí takto „nabytá“ zajištění neúčinnými v rovině práva hmotného (nedovoluje jejich prosazení ani mimo rámec insolvenčního řízení). Závěr, podle kterého věřitel nenabyl právo na uspokojení přihlašované pohledávky v insolvenčním řízení ze zajištění, jestliže rozhodnutí soudu, jímž toto zajištění vzniklo (rozhodnutí o nařízení výkonu rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva na nemovitostech náležejících do majetkové podstaty dlužníka), nabylo právní moci poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, by se ovšem nezměnil, ani kdyby úpadek dlužnice v této věci byl řešen jinak než konkursem.

Od výše uvedených závěrů nemá Nejvyšší soud důvod se odchýlit ani ve vztahu k exekutorskému zástavnímu právu.

Ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) věty první insolvenčního zákona je v poměrech řízení o návrhu na zřízení exekutorského zástavního práva na nemovité věci ve smyslu ustanovení § 73a exekučního řádu nezbytné vykládat s přihlédnutím ke specifické povaze tohoto řízení. Řízení o návrhu na zřízení exekutorského zástavního práva totiž nesměruje ke skutečné realizaci (k prodeji a zpeněžení předmětné nemovité věci), ale pouze k zajištění pohledávky zřízením zástavního práva na této nemovité věci. Zároveň „provedení exekuce“ ve smyslu § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona se přitom (i s přihlédnutím k ustanovení § 248 odst. 2 insolvenčního zákona) sleduje takové „provedení“ exekuce, jež přímo směřuje k realizaci (k jeho postižení za účelem následného prodeje a zpeněžení) dotčené majetkové hodnoty, nikoliv však to, že by zahájení insolvenčního řízení mělo být na překážku vzniku zástavního práva, aniž by věc, na níž zástavní právo nově vázne, měla být prodána a zpeněžena. Zástavní právo získané po zahájení insolvenčního řízení je však v rámci insolvenčního řízení neúčinné (ustanovení § 248 odst. 2 insolvenčního zákona).

rozsudek Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 12 VSOL 227/2020 ze dne 18. 6. 2020

k ustanovení § 46 odst. 7 exekučního řádu

Plnil-li dlužník soudnímu exekutorovi k uspokojení vymáhaného dluhu a do doby zahájení insolvenčního řízení není plnění vydáno oprávněnému, pak tímto plněním dluh nezaniká, neboť soudní exekutor je povinen vydat plnění po odpočtu nákladů exekuce do majetkové podstaty.

Insolvenční soud správně uvádí, že podle dosavadní judikatury je splněním dluhu věřiteli též plnění dlužníka poskytnuté v rámci exekuce soudnímu exekutorovi. Zmíněná judikatura byla ovšem přijata v konkurzním řízení ohledně plnění poskytnutého dlužníkem soudnímu exekutorovi v době před změnou exekučního řádu (nyní ustanovení § 46 odst. 7 exekučního řádu), která stanovila nově povinnost soudního exekutora vydat plnění poskytnuté dlužníkem do majetkové podstaty dlužníka po odpočtu nákladů exekuce.

Je-li totiž exekuční řízení podle zvláštního právního předpisu přerušeno nebo zvláštní právní předpis stanoví, že exekuci nelze provést [§ 109 odst. 1 písm. c) věta první insolvenčního zákona], soudní exekutor nečiní žádné úkony, jimiž se provádí exekuce, pokud zákon nestanoví jinak. Insolvenčnímu správci nebo v rámci likvidace dědictví do likvidační podstaty soudní exekutor vydá vymožené plnění bezodkladně po právní moci usnesení, kterým rozhodne po odpočtu nákladů exekuce o vydání vymoženého plnění insolvenčnímu správci nebo do likvidační podstaty.

Zákonná úprava tedy vytvořila pro dobu po zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka překážku, v důsledku které oprávněnému věřiteli není z exekucí vymožené částky vydáno na úhradu jeho pohledávky ničeho, nýbrž se exekucí vymožená částka vrací do majetkové podstaty dlužníka, proto nelze učinit závěr, že v rozsahu poskytnutého plnění dlužníka soudnímu exekutorovi v takovém případě zaniká jeho pohledávka a že věřitel ztrácí možnost svou (neuspokojenou) pohledávku do insolvenčního řízení přihlásit. Insolvenčním soudem uváděná judikatura tyto pozdější zákonné změny nemohla reflektovat, proto judikáty v nynějších poměrech aplikovat nelze.

Pokud v důsledku prohlášení úpadku na majetek dlužníka není možné vydání výtěžku exekuce oprávněnému věřiteli a je-li součástí výtěžku exekuce plnění poskytnuté dlužníkem soudnímu exekutorovi k uspokojení vymáhaného dluhu, pak plněním dlužníka před zahájením insolvenčního řízení na majetek dlužníka soudnímu exekutorovi pohledávka oprávněného věřitele v rozsahu poskytnutého plnění nezaniká.

9. Náhrada újmy

rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 891/2020 ze dne 24. 6. 2020

k ustanovení § 32 exekučního řádu a § 31a odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb.

Pouze ze samotného účelu exekučního řízení nelze dovést, že by již jen jeho nezákonným zahájením vznikla

povinnému nemajetková újma. V souvislosti s výše uvedeným je tak na poškozeném (povinném), aby prokázal, že nezákonně zahájené exekuční řízení vedlo též k zásahu do jeho přirozených práv a že mu vznikla s tím související nemajetková újma, kterou by pocítovala každá jiná osoba v jeho postavení. Nemajetkovou újmu nepůsobí každé pochybení veřejné moci (každý nesprávný úřední postup či nezákonné rozhodnutí), ale pouze pochybení takové, které svou intenzitou zasahuje též do přirozených práv poškozené osoby.

Dovolací soud ve své judikatuře opakovaně upozorňuje na odlišnost nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou a nemajetkovou újmu tvrzenou v souvislosti s jiným nesprávným úředním postupem nebo nezákonným rozhodnutím. Zatímco v případě nepřiměřené délky řízení se újma na straně poškozeného presumuje, musí být újma založená jinou skutečností prokázána, není-li zjevné, že by stejnou újmu utrpěla jakákoli osoba, která by byla danou skutečností postížena, a šlo by tedy o notorietu, kterou dokazovat netřeba.

Pro účely újmy způsobené při výkonu veřejné moci zakládá povinnost odčinit nemajetkovou újmu § 31a odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem: „Bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje se podle tohoto zákona též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu.“

Ani ustanovení § 31a odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. však nelze vykládat extenzivně, tedy tak, že při nesprávném výkonu veřejné moci by měla být odčiněna i prostá nemajetková újma spočívající v tom, že poškozený vnímá úkorně, že veřejná moc nečiní to, co má, případně činí to, co nemá. Takovýto výklad by totiž vedl k bezbřehému odčiňování nemajetkové újmy při jakémkoliv (byť sebe-menším) pochybení veřejné moci.

Následky, které exekuční řízení působí, mohou být různé povahy a různé intenzity. Jistě nelze například srovnávat situaci, kdy je domnělý povinný po dobu několika měsíců vystaven exekuci pro peněžitou pohledávku v řádu tisíců korun, se situací, kdy je domnělý povinný protiprávně vyklizen ze svého domu. Pouze ze samotného účelu exekučního řízení nelze dovést, že by již jen jeho nezákonným zahájením vznikla povinnému nemajetková újma. V souvislosti s výše uvedeným je tak na poškozeném (povinném), aby prokázal, že nezákonně zahájené exekuční řízení vedlo též k zásahu do jeho přirozených práv a že mu vznikla s tím související nemajetková újma, kterou by pocítovala každá jiná osoba v jeho postavení.

STALO SE ...

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

člen redakční rady Komorních listů

Přečin zmaření exekuce

Zmařit exekuci se pokusil podle zprávy v Národních listech z 8. května 1903 Ondřej Protzner z Lipníku. V průběhu exekuce vložil „svoje peníze do poštovní spořitelny, protože po zákoně vklady až do 2000 K nelze zabavit“. Státní zastupitelství v jeho jednání shledalo přečin zmaření exekuce, „krajský soud vadovický však obžalovaného osvobodil“. Na základě zmáteční stížnosti podané státním zastupitelstvím kasační soud rozsudek zrušil a vrátil věc krajskému soudu k dalšímu řízení „prohlásiv, že vložení hotovosti do poštovní spořitelny může exekut skutečně zmařiti exekuci“. Krajský soud pak uznal Protznera vinným a odsoudil jej k jednomu měsíci vězení. Ondřej Protzner brojil proti rozsudku zmáteční stížností, v níž mimo jiné jeho obhájce uvedl, že „by sociálně – politický účel zákona o poštovních spořitelkách, pokud jde o malé vklady, byl bezpředmětným, kdyby vkládání samo mělo býti pojímáno jako maření exekuce“. Tato zmáteční stížnost byla však s ohledem na předchozí rozhodnutí zamítnuta.

Přátelské rady

S podtitulkem Přátelské rady jak pro žalující a exequenty, tak i pro žalované a exekuty vydal v roce 1890 V. J. Čečetka brožuru Žaloby a exekuce z jednání bagatelního a stručného. Jak sám napsal v úvodu k jejímu druhému vydání, tato příručka „je prosta hlubokého rozebírání věci po stránce právní, aby tím spíše byla pochopitelnou každému“. Druhého vydání se text dočkal v roce 1899 po přijetí nového exekučního řádu pod názvem Žaloby a exekuce v řízení před soudy okresními pro pohledávky a ceny do 500 zl. Jednalo se o řízení, v nichž nebylo zastoupení advokátem povinné, a tak není divu, že příručka v ceně 1,40 zl. šla mezi neprávnický dobře na odbyt.

Z JEDNÁNÍ PREZIDIA EK ČR

připravil:
Mgr. Petr Prokop Ustohal
tajemník Exekutorské komory ČR

V průběhu čtvrtého kvartálu roku 2020 se s ohledem na vládní epidemiologická opatření nemohla konat řádná zasedání prezidia Exekutorské komory České republiky. Z uvedeného důvodu byla prezidiální agenda řešena (v souladu se stavovskými předpisy) per rollam.

Podrobnosti z jednání prezidia (včetně plného znění přijatých usnesení) jsou všem soudním exekutorům k dispozici na www.ekcr.cz, v části „Pro exekutory. Výběr usnesení z posledních zasedání naleznete rovněž zde (text usnesení je redakčně krácen, případně upraven):

15. 10. 2020 – PR/68/2020

Prezidium EK ČR

r o z h o d l o ve smyslu § 14 odst. 1 stavovského předpisu, kterým se stanoví postup při vyhlašování a organizaci výběrového řízení, že účastníkem, který ve výběrovém řízení na obsazení uvolněného exekutorského úřadu Ostrava, po JUDr. Milanu Vlhovi, jehož výkon tohoto úřadu zanikl ke dni 28. 2. 2017, uspěl tak, že splňuje předpoklady pro jmenování soudním exekutorem a dosáhl nejvyššího počtu bodů dle §12 citovaného stavovského předpisu je Mgr. Pavel Hloch, který dosáhl celkové počtu 77 bodů.

29. 10. 2020 – PR/71/2020

Prezidium EK ČR

k o n s t a t u j e, s ohledem na usnesení vlády České republiky č. 1102 ze dne 26. října 2020, kterým byl zakázán volný pohyb osob na území ČR, a usnesení vlády České republiky č. 1080 ze dne 26. října 2020, kterým byla zásadně omezena činnost orgánů veřejné moci, a mediálně prezentovaný výhled v epidemiologické oblasti, že Exekutorská komora ČR není schopna zaručit řádné konání písemné části exekutorské zkoušky, která se měla konat dne 10. 11. 2020, a následně pak konání ústní části exekutorských zkoušek v termínech 18. 11. 2020, 30. 11. 2020 a 2. 12. 2020, ani dodržení všech lhůt stanovených zkušebními řádem. Ze shora uvedeného důvodu Komora o d k l á d á termín exekutorských zkoušek (podzim 2020) na neurčito, s předpokládaným termínem konání v lednu 2021.

9. 11. 2020 – PR/74/2020

Prezidium EK ČR

s c h v a l u j e Vzdělávací plán pro rok 2021.

23. 11. 2020 – PR/78/2020

Prezidium EK ČR

r o z h o d l o o vyhlášení opakovaného výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Ostrava po soudním exekutorovi Mgr. Ivo Nedbálkovi, kterému zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 20. 10. 2015.

Prezidium EK ČR

r o z h o d l o o vyhlášení výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Sokolov po soudní exekutorce Mgr. Zdeňce Klímové, které zanikne výkon exekutorského úřadu k datu 29. 2. 2020

7. 12. 2020 – PR/84/2020

Prezidium EK ČR

r o z h o d l o o vyhlášení výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Praha 7 po soudním exekutorovi JUDr. Vladimíru Plášilovi, LL.M.

14. 12. 2020 – PR/87/2020

Prezidium EK ČR

r o z h o d l o ve smyslu § 14 odst. 1 stavovského předpisu, kterým se stanoví postup při vyhlášení a organizaci výběrového řízení, že účastníkem, který ve výběrovém řízení na obsazení uvolněného exekutorského úřadu Brno-město, po JUDr. Vítu Novozámském, jehož výkon tohoto úřadu zanikne ke dni 31. 12. 2020, uspěl tak, že splňuje předpoklady pro jmenování soudním exekutorem a dosáhl nejvyššího počtu bodů dle §12 citovaného stavovského předpisu, je Mgr. Martin Kubena, který dosáhl celkového počtu 101 bodů.

PROFESNÍ PROFIL NOVÉHO EXEKUTORA

Mgr. Petr Hloch

soudní exekutor
Exekutorský úřad Ostrava

Povězte, prosím, čtenářům Komorních listů, odkud pocházíte, kdy jste se narodil atp.

Narodil jsem se v roce 1979 v Olomouci.

Jaká studia jste absolvoval a jakou odbornou praxi za sebou máte? Uvést lze i jazykovou vybavenost, publikační činnost atd.

Po absolvování Slovanského gymnázia v Olomouci jsem vystudoval Justiční školu v Kroměříži a Právnickou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci. Pracoval jsem deset let na pozici vyššího soudního úředníka u Okresního soudu v Olomouci, kde jsem se profesně věnoval exekuční agendě. V roce 2011 jsem začal pracovat v soukromém sektoru, kde jsem se nadále zabýval exekuční problematikou, a to nejprve na pozici exekutorského koncipienta soudního exekutora a následně na pozici exekutorského kandidáta soudního exekutora. Byl jsem zaměstnán u několika soudních exekutorů, přičemž v této souvislosti bych chtěl poděkovat všem soudním exekutorům, u nichž jsem měl možnost pracovat, zejména pak Mgr. Pavlu Struminskému, soudnímu exekutorovi Exekutorského úřadu Karviná, a to za možnost získat praktické zkušenosti a poznatky potřebné pro výkon exekuční činnosti.

S jakým záměrem či posláním byste rád vykonával exekutorský úřad? Jaký přístup k účastníkům zvolíte? Na co se při výkonu činnosti budete soustředit?

Mým záměrem je vybudovat menší spolehlivý exekutorský úřad, který bude založen na maximálním stupni elektronizace a minimalizaci nákladů, při důsledném dodržování všech právních předpisů upravujících exekuční procesy.

Jsou se vznikem nového úřadu spojeny rozsáhlé povinnosti?

Se vznikem exekutorského úřadu je spojeno velké množství povinností, přičemž Exekutorská komora se vznikem exekutorského úřadu velmi významně a aktivně pomáhá, takže bych rád touto cestou poděkoval pracovníkům Exekutorské komory a panu tajemníkovi, za jejich odbornou pomoc a za jejich vstřícný přístup.

Kdy plánujete otevřít svůj úřad? Kde se bude nacházet? Do jakých parametrů (personálních, IT atp.) ho v počáteční fázi zasadíte? A jaká je vaše vize ohledně ideálního fungování?

Úřad plánuji otevřít v lednu 2021. Sídliť bude na adrese Bukovanského 1329/33, 710 00 Ostrava – Slezská Ostrava. Otevření Exekutorského úřadu Ostrava navazuje na ukončení činnosti mého předchůdce JUDr. Milana Vlhy.

Co si myslíte o současném postavení soudního exekutora? Lze podle vašeho názoru přispět ke zlepšení stavu? Jak?

Ačkoliv soudní exekutoři prokazatelně přispěli ke zlepšení vymahatelnosti práva v České republice, jejich pozice je vnímána ze strany veřejnosti spíše negativně, k čemuž bohužel přispívá i nepříliš pozitivní mediální obraz soudního exekutora ve společnosti. Ke zlepšení stavu může přispět zlepšení mediálního obrazu soudního exekutora a rovněž i opakované a trpělivé vysvětlování veřejnosti o potřebnosti profese soudního exekutora pro společnost.

Je něco, co byste rád udělal pro exekutorský stav? Co očekáváte od kolegů, od Komory atp.? A naopak, co byste rád nabídl ve prospěch profesního celku?

Moje vize jakožto začínajícího soudního exekutora směřuje k vytvoření fungujícího, efektivního a akceschopného exekutorského úřadu. Rád bych si vytvořil dobré jméno v očích veřejnosti, čímž si myslím, že nejlépe přispěji exekutorskému stavu. Od kolegů a Exekutorské komory očekávám profesionální a kolegiální přístup.

ABSTRACTS

**doc. JUDr. Ing. Bohumil
Poláček, Ph.D., MBA, LL.M.**

Certified expert in execution proceedings
according to the new Expert Act

The Act No. 254/2019 Coll. on Experts, Expert Offices and Expert Institutions came into force on the 9th of October 2019. This new Act abolished the old Act No. 36/1967 Coll. on Experts and Interpreters. According to the Code of Execution the provisions of the Civil Procedure Code shall be applied mutatis mutandis in execution proceedings. This manner of application of the Civil Procedure Code means that the Judicial Officer appoints an expert for the purpose of valuation of attachable assets. Cooperation between the Judicial Officer and the appointed expert is essential for the execution proceedings. The expert should work according to the Judicial Officer's instructions and cooperate with him so that the execution can be carried out economically and expediently. A practical experience with valuation in execution proceedings is very important as the real estate owner or the owner of an enterprise doesn't always allow the expert to perform an on-site inspection. It is then up to the expert and his skills to determine the value of assessed property. The new Act on Experts reduces in some ways the imperfections of the previous legislation.

**JUDr. PhDr. Stanislav
Balík, Ph.D.**

A tragic story of an attorney Samuel Nagel

The article deals with a tragic fate of an attorney Samuel Nagel who committed suicide in August 1887. The young and promising lawyer who became rich by advantageous marriage and by inheritance from his mother and aunt didn't treat these assets properly. The desire to multiply the wealth and to create an impression of a wealthy attorney has involved him in some suspicious business transactions, in counterfeiting the bills of exchange, frauds and embezzlements. His debts have grown so much that even his rich relatives couldn't help him. Samuel Nagel therefore decided to end his life by committing a suicide. He didn't forget his wife and daughter in whose favor he arranged an insurance with the New York Insurance Institute. The attempt to gain additional indemnity from insurance companies that refused to pay the indemnity in the case of a suicide failed even though he tried to make it look like a natural death. Let the life tragedy of the young attorney be a warning for current lawyers even though it occurred in the second half of the 19th century.

CONTENTS

INTERVIEW	6	doc. JUDr. Petr Lavický, Ph.D., Head of the Department of Civil Procedural Law at the Faculty of Law of Masaryk University
ARTICLES	9	Certified expert in execution proceedings according to the new Expert Act doc. JUDr. Ing. Bohumil Poláček, Ph.D., MBA, LL.M.
	15	A tragic story of an attorney Samuel Nagel JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
CONCLUSIONS OF THE SEMINAR		
	19	Enforcement law in the Slovak Republic in the 2016 – 2020 period JUDr. Martin Maliar
	25	A view and experience with the introduction of random allocation of executions on the territorial principle JUDr. Michal Havrlent

JURISPRUDENCE	29	From the Constitutional Court decisions Section prepared by Mgr. Lucie Mikmeková
	32	Court rulings on executions Section prepared by Mgr. David Hozman
FROM HISTORY	41	It happened... JUDr. et. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
NEWS FROM CHAMBER	43	Professional profile of a new Judicial Officer
	40	Chamber of Judicial Officers of the Czech Republic Mgr. Petr Prokop Ustohal

Komorní listy

Čtyřicáté čtvrté číslo

www.ekcr.cz

vzor citace

PŘÍJMENÍ J. Název článku. Komorní listy. 02/2017. Praha: Exekutorská komora ČR, 2017, s. xxx. MK ČR E 19153

redakční rada

prof. dr. Armanas Abramavičius (Litevská republika)

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

JUDr. Stanislava Kolesárová (Slovenská republika)

doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.

JUDr. Milan Makarius

Mgr. Petr Sprinz, Ph.D., LL.M.

Mgr. Ing. Antonín Toman

Mgr. Petr Prokop Ustohal

redakce

Silvie Kratochvílová

adresa redakce

Exekutorská komora České republiky

IČ: 709 40 517

Komorní listy, Na Pankráci 1062/58, 140 00 Praha 4

kontakt

Tel.: + 420 210 311 000

e-mail: redakce@ekcr.cz

překlad

Mgr. Libor Vaculík

tisk

Serifa®

Zdarma

Náklad 800 ks

Vychází čtvrtletně

Datum vydání 11. 1. 2021

MK ČR E 19153

Registrace Ministerstva kultury ČR

ISSN 1805-1081 (print), ISSN 1805-109X (on line)

Komorní listy (print i on-line) jsou zapsány na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice.

Publikování, pořizování kopií tohoto časopisu a jejich šíření třetí osobou je bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů či vydavatele zakázáno. Zakázáno je též publikování, pořizování kopií jednotlivých článků a jejich šíření třetí osobou bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů a autora příslušného textu. Uvedené se vztahuje na tištěnou i elektronickou verzi časopisu.

Komorní listy

produkuje, vydává a distribuuje

Exekutorská komora České republiky

Tyto činnosti zajišťuje společnost Wolters Kluwer ČR, a. s., U nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3.

Wolters Kluwer

www.wolterskluwer.cz

Odpovědná redaktorka: PhDr. Mgr. Marie Novotná

(marie.novotna@wolterskluwer.com)

Časopis je dostupný také v ASPI.

